



11

LESU ZDAR

Časopis lesníků a přátel lesa



ročník 11
2005

České lesnictví – Quo vadis?

Profil KI Hradec Králové

Dnešní sokolnictví je náročnější než dříve

Ohlédnutí za těžbou cílových tloušťek

Roháč obecný

OZP CUP 2005 v boccie

3. kolo, I. liga



Ve dnech 7. 10. – 8. 10. se v Pražském sportovním centru v Hostivaři odehrálo 3. kolo první ligy jednotlivců se spastickým i jiným tělesným postižením zdravotních kategorií BC1, BC2, BC3, BC4 v boccie. Před posledním 4. kolem, které se uskuteční o posledním listopadovém víkendu v Brně, je stav na prvních třech postech v jednotlivých kategoriích následující:

BC1 (spastici, samostatní ve hře, nutná pomoc asistenta – podává míče a pomáhá v pohybu s vozíkem v hracím boxu)

1. M. Grüser – SC JÚ Praha, dokázal udržet své prvenství; 2. J. Urban – TJ ÚSP Zbůch, postoupil ze 4. místa, když vyřadil druhého M. Fouska; 3. Šárka Mrkvičková-Kührová – SK Brno Kociánka, udržela 3. post.

BC2 (spastici, samostatní ve hře i v pohybu s vozíkem)

1. F. Serbus – SC JÚ Praha; 2. M. Kořínek – SK Brno Kociánka; 3. M. Fajkus – TJ DS Březejc.

BC3 (spastici, nutná pomoc asistenta – podává nejen míče, ale zejména přidržuje pomůcku – rampičku pro odhody míčů a pomáhá v pohybu s vozíkem nejen v hracím boxu)

1. A. Bidlas s M. Bidlasem – TJ Léčebna Košumberk; 2. Š. Pekara s P. Vomočilovou – ze stejné TJ; 3. R. Křenek s P. Horáčkem – SK Brno Kociánka.

BC4 (nespastické postižení, zpravidla poúrazové stavy, sportovci jsou samostatní ve hře i v pohybu s vozíkem)

1. R. Procházka – TJ Léčebna Košumberk; 2. M. Vajgl – SK Brno Kociánka; 3. P. Strnad – TJ SS Praha.

Hráči na prvních třech postech kategorií BC2, BC3 a BC4 dokázali obhájit své výsostné postavení z předcházejícího kola.

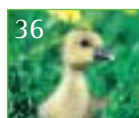
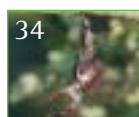
Gabriela Červenková,
S.H.S.A. a UZPS ČR

Foto: Ing. Jaroslav Karas a Gabriela Červenková



OBSAH

- 4 České lesnictví – Quo vadis?
- 7 Nová tvář internetové prezentace
- 8 Analýza výsledků dotazníků
- 16 Krajský inspektorát Hradec Králové
- 21 LS Dvůr Králové nad Labem
- 22 Dnešní sokolnictví je náročnější než dříve
- 26 Ohlédnutí za těžbou cílových tloušťek
- 31 Sokolníci cvičili ve Volduchách
- 33 Tetřeva vrátili do Brd
- 34 Roháč obecný
- 36 Škola praktického fotografování, III. díl
- 38 Úděl
- 39 Listopad
- 40 Vybíráme z tisku
- 41 Nové odborné publikace a knihy
- 42 Panoráma



ÚVODNÍ SLOVO



Vážení čtenáři,

Dovolte mi, abych se krátce zamyslel nad rolí českého lesnictví a Lesů České republiky na mezinárodním poli. České lesnictví má dlouholetou tradici, jednu z nejdelších v celosvětovém měřítku, a zkušenosti našich lesníků byly i v minulosti žádané. Navíc jako postkomunistická země jsme prošli transformací lesního hospodářství od restitucí po přechod na tržní podmínky, včetně všech kladů i nedostatků. V rámci tvorby lesa se české lesnictví orientuje na multifunkční les s dlouhým obmýtím, nikoliv na rozsáhlé lignikultury.

Všechny tyto faktory umožňují českým lesníkům hrát důstojnou roli na mezinárodním fóru a jsou taky tak ceněny. Země, které procházejí transformací, mají zájem o naše zkušenosti v této oblasti. Jedná se o státy na Balkánu či o státy vzniklé po rozpadu Sovětského svazu. Rozvojové země potřebují pomoc při racionální správě svého přírodního bohatství, aby nedocházelo k devastaci jejich lesů, ale naopak k jejich trvale udržitelnému obhospodařování. A země relativně bohaté, nicméně s chudými oblastmi, chtějí naše zkušenosti uplatnit právě v těchto regionech. V neposlední řadě jsou to státy, které mají zájem na zastavení desertifikace, ať už se jedná o Čínu, středoasijské země či státy severní Afriky a Arabského poloostrova.

Lesy České republiky tento zájem o naše zkušenosti vítají a připravily v rámci svých možností spolupráci se zahraničními partnery. I proto se uskutečnily v tomto roce návštěvy nejvyšších lesníků Mexika, Kolumbie a Makedonie. Lesy ČR spolu s FAO, ministerstvem zemědělství a Školním lesním podnikem Křtiny uspořádaly mezinárodní konferenci na téma Budování kapacit pro sdílení informací o lesnictví a dřevařském průmyslu. Předpokládám, že v rámci postupující globalizace budou Lesy ČR hrát větší roli na mezinárodním fóru než doposud.

Chtěl bych říci našim zaměstnancům i kolegům mimo státní podnik, že v rámci rozvíjení zahraničních aktivit budeme pro ně postupně hledat vhodné pracovníky, pochopitelně jazykově vybavené. I to je důvod pro zdokonalování jazykových a odborných znalostí, protože jsem pevně přesvědčen, že je zůročíme.

Ing. Vladimír Blahůta,
generální ředitel Lesů ČR

LESU ZDAR

Časopis lesníků a přátel lesa

Adresa redakce: LČR, s. p., Přemyslova 1106, 501 68 Hradec Králové
tel.: + 420 495 860 265 (276), fax.: + 420 495 262 391
e-mail: karas@lesy-cr.cz, panenka@lesy-cr.cz, grepl@lesy-cr.cz

Vydává: Lesy České republiky, s. p., Přemyslova 1106, Hradec Králové 8
IČ: 42196451, Evidenční číslo Ministerstva kultury: 11416, ISSN 1214-4835

Redakční rada:

Předseda: Ing. Václav Lidický; Členové: Ing. Vlastimil Hudeček, Ing. Jaromír Latner, CSc., Ing. Pavel Starý, RNDr. Jiří Stonawski, Ing. Lubomír Šálek; Odpovědný redaktor: Ing. Jaroslav Karas; Redaktor: Jaroslav Panenka, Petr Grepl; Sazba a litografie Typograf, s. r. o.

(Podepsané články nemusí nutně vyjadřovat stanovisko vydavatele)

Tiskne: Tiskárna Nové Město, s. r. o.; Přetisk povolen pouze se souhlasem redakce
(Uzávěrka příštího čísla 20. 11. 2005)

Rg1-1994

Ilustrační foto na obálce: titulní strana – J. Karas
zadní strana – J. Karas

České lesnictví – Quo vadis?

„Lesní hospodářství a lesnictví obecně ve světě daleko přesáhlo oblast pěstování lesních porostů a prodeje dříví v nezpracované podobě a není jen terčem kritiky ze strany ekologů, ochrany přírody a objektem manipulace státní správy i politických či hospodářských uskupení. Je v mnoha případech základním garantem a podmínkou rozvoje venkovských oblastí, stejně jako rozvoje ekonomiky místních komunit i ekonomiky regionální až globální. V neposlední řadě je též oblastí pozoruhodného technologického, výzkumného i vědeckého rozvoje,“ říká děkan fakulty lesnické a environmentální České zemědělské univerzity v Praze prof. Ing. Vilém Podrázský, CSc.

Jak by jste charakterizoval v rámci středoevropských podmínek současný stav českého lesnictví obecně?

Ve střední Evropě včetně českých zemí je lesní hospodářství a lesnictví chápáno velice úzce. Zjednodušeně řečeno, jeho koncept je zúžen na otázky pěstování, ochrany lesa a těžby dřeva, jeho prodeje v surové podobě s jen slabými přesahy do návazných nebo sousedních oborů. Již dřevařská prvovýroba je chápána jako odvětví průmyslové a tradičně a logicky spojené vodní hospodářství je již pod správou životního prostředí.

Jaké jsou možnosti rozvoje lesnického sektoru v ČR, a to i ve vztahu a porovnání ke světovému vývoji lesnictví?

Na rozdíl od příkladů prudkého rozvoje je situace v ČR mnohem méně dynamická a progresivní. Bylo by možno dlouze hovořit o jednotlivých aspektech rozvoje lesnických oborů ve světě a srovnávat je s poměry u nás. Snad tedy jen to nejdůležitější.

Provázanost s dřevařským sektorem se jeví spíše jako díktát velkých odběratelů. Potenciál produkce českých lesů je omezován na nejzákladnější sortimenty, zpracovávané především „skandinávskými“ technologiemi. S poměry boreálních lesů, s masovou produkcí středně a méně kvalitních (z hlediska rozměru a přírůstu) sortimentů však naši majitelé lesa na svých rozlohách nemohou soupeřit, a jsou tak nuceni produkovat „pod úroveň“ produkčních potenciálů. Navíc zde trvá řada legislativních a environmentálních bariér, omezujících, někdy i objektivně, díky charakteru stanoviště řadu technologických postupů. V této oblasti jsou však podle mého názoru hlavní brzdou odpovídající, nebo spíše neodpovídající, zpracovatelské kapacity.

Trvale udržitelný rozvoj, ochrana životního prostředí, biodiverzity a zachování přírodních zdrojů s sebou přináší i volbu vhodného druhu lesnického hospodaření. Jak se díváte na tuto problematiku v rámci ČR?

Význam vhodného hospodaření v lesích pro ochranu biodiverzity a dalších přírodních zdrojů i životního prostředí je sice proklamován a kladně hodnocen, stále více je však stavěn mimo vlastní lesní hospodářství nebo dokonce do protikladu k němu. V této oblasti je lesnický sektor vyloženě pasivní a odliv těchto přínosů ze své sféry sleduje dosti odevzdaně. Stejně tak zatím není schopen obhájit svoji pozici při vytváření, ochraně a trvale udržitelném využívání vodních a půdních zdrojů, jakož i obecně přírodních a obnovitelných zdrojů. Jsme příliš zahleděni do sebe

Prof. Ing. Vilém Podrázský, CSc.



Narozen 20. března 1961. Je absolventem lesnické fakulty Vysoké školy zemědělské v Brně a gymnázia ve Žďáru nad Sázavou.

V letech 1985–1995 působil ve Výzkumném ústavu lesního hospodářství a myslivosti v Opočně.

V roce 1993 obhájil kandidátskou práci na lesnické fakultě VŠZ v Brně.

V letech 1995–1996 byl asistentem na katedře pěstování lesů lesnické fakulty

České zemědělské univerzity v Praze.

V roce 1996 obhájil habilitační práci a jako docent je přednášejícím a garantem předmětů pěstování lesů, hnojení a výživa lesních dřevin, ekologie lesa a hospodaření v imisních oblastech.

V roce 2002 byl jmenován profesorem pěstování lesů.

Od února 2003 je děkanem fakulty lesnické a environmentální České zemědělské univerzity v Praze.

a našich pro zbytek společnosti okrajových problémů. Ty mnohdy nedovedeme řešit s přehledem.

V poslední době se stále více projevuje kladně i negativně provázanost lesního hospodářství a hospodaření s regionální politikou a venkovem. Jakým směrem se dle vás bude vývoj ubírat v této oblasti?

Pasivní přístup lesnického sektoru je patrný i v oblasti přínosu pro rozvoj venkovských oblastí, místních společenství a významu pro lokální ekonomiku. V našich podmínkách sice neexistují „domorodé“ komunity v klasickém pojetí, ale například v případě vztahu obcí a Správy NP Šumava je možno vidět, že určité aspekty této problematiky jsou aktuální i v našich podmínkách. Společenský rozměr lesnictví se vytratil též z oblasti výzkumu. Další problém souvisí i s myslivostí, stále častěji se dává do protikladu k lesnictví a neschopnost sektoru skloubit obě aktivity ohrožuje oba aspekty využívání krajiny.

Jedním ze stále aktuálních témat je také zalesňování zemědělské půdy, v čem vidíte klady a zápory v této oblasti? Zatím tato aktivita inklinuje z pohledu laika spíše

ke krajinotvorbě než k pochopení, že jde o dlouhodobější lesnické hospodaření.

Rád bych využívání zemědělské půdy chápal jako obrovskou šanci lesnického sektoru. Jde o prokázání ekonomických, ekologických i environmentálních předností lesnického využívání krajiny ve srovnání s jinými alternativami, v možnosti rozvíjet intenzivní způsoby pěstování biomasy, významu pro fixaci uhlíku a prevenci globální změny klimatu. Mohu si z odborného hlediska myslet, že tyto globální hrozby jsou méně významné, ale nelze nevidět obrovský potenciál pro rozvoj sektoru, včetně výzkumného zázemí. Velkým negativem je trochu konzervativní pojetí v provádění zalesňovacích projektů, kterého jsme často svědky.

Z pohledu lesníka se zalesnění zemědělsky nevyužité půdy může jevit jako nelukrativní, zejména vzhledem ke ve většině případů nevhodným stanovištním podmínkám pro pěstování hospodářských dřevin (hniloba atd.). Nebylo by tedy vhodnější podpořit spíše přirozenou sukcesi, pomoci přírodním procesům?

Než o přirozené sukcesi, která je určitou alternativou, bych hovořil v termínech vzniklých u nás na katedře – o řízené sukcesi, jakkoli to může znít divně. Je pravdou, že při přímém zalesnění jsou určitá rizika ochrannářského charakteru, ale využití „přípravných“ dřevin může znamenat jednak zvýšení produkčního potenciálu, jednak i možnost využití pro úpravu stanoviště. V jiných podmínkách, třeba ve Finsku, by první generace lesa byla výsadbou šlechtěných osik nebo bříz s velkou kvalitou a kvantitou produkce. V předstihu před obnovou by pak bylo možno pracovat s podsadbou buku nebo smrku či jedle.

Další velký potenciál se na úživnějších stanovištích skrývá i v intenzivním pěstování některých introdukovaných dřevin, například grandisky či douglasky. Hnilobami jsou ohroženy výrazně méně a vlastně by průměrný roční přírůstek kolem 20–30 m³/ha také mohl zajímat. Tady je rovněž značnou překážkou legislativa.

Jak je v tomto směru výrazné využití výsledků lesnického výzkumu?

Výsledků výzkumu je konkrétně pro tuto oblast relativní dostatek, alespoň na základní úrovni, já osobně vidím problém v jejich respektování a využívání. Konkrétně v případě šlechtění lesních dřevin máme velké množství upotřebitelných znalostí, ale ty jsou někdy až blokovány státní správou. Samozřejmě je tady celá řada dalších témat k řešení, nicméně pro začátek jsme vybaveni dosti dobře.

Je vůbec třeba zalesňovat takovéto plochy v co největší míře, není výhodnější skloubit jejich využití i s jinými aktivitami, jako je pastevectví, extenzivní chovy atd.?

Možností je celá řada a udržování kulturní krajiny určitě musí počítat i s jinými způsoby jejího využívání. Pro vlastníky pozemků by však mělo být jasné, že lesnické využívání je jedno z nejefektivnějších a společensky nejprínosnějších. Je mi ale stejně tak jasné, že například pro zpracování většího množství měkkých listnáčů, zejména v horší kvalitě, u nás nejsou odpovídající kapacity a již zmíněné exoty také narážejí na absenci vhodných způsobů zpracování.

A jaký bude trend vývoje této problematiky i v souvislosti se zemědělskou politikou Evropské unie, jejíž jsme členy?

To si netroufnu posoudit, ale lesnictví je též v Evropě mar-

ginální součástí zemědělského komplexu. Ve srovnání s klasickým zemědělstvím a například s dotacemi to vystupuje zvláště zřetelně.

V souvislosti se zalesňováním se nabízí otázka Krušných hor. Jedná se o obrovskou nejen materiální investici do budoucna. Jak a v čem vidíte její návratnost?

Krušné hory by se měly co nejdříve stát opět plně funkční lesní oblastí. V současné době se tu rysují dva typy lokalit. Jednak je třeba obnovit lesní ekosystémy na bývalých imisních holinách a pak je třeba zvolit adekvátní přístup v oblasti svahových poloh, kde se často nacházejí pěstebně zanedbané bučiny s nízkou stabilitou. Samozřejmostí je ochrana nejceněnějších lokalit. Největší přínos bych viděl v obnově produkční funkce, neboť to by znamenalo alespoň minimální obnovu i funkcí ostatních.

Co se týká produkční funkce lesa, stále u laické veřejnosti přetrvává nesprávný dojem o přetěžovanosti našich lesů, o neúměrných těžbách, a přitom porosty u nás stárnou a obmýtí se oproti minulosti zvýšilo. V čem spočívá podle vás důvod přetrvání tohoto názoru?

Tady nezbyvá nic jiného, než vysvětlovat a vysvětlovat, o tom bych mohl jako pracovník ve školství vyprávět. Ve vztahu k veřejnosti je to něco podobného. V drtivé většině případů je třeba neustále propagovat, ukazovat, argumentovat. Přetrvávání negativních postojů má hlavní příčiny v tom, že vidět něčí chyby je snadné a ukazovat na ně může být i dobrý zdroj existence. O to víc mne zamrzí, když dodnes v provozu najdeme příklady hrubě se neslučující se zásadami dobrého lesnictví a přístupu k životnímu prostředí. Například když jdete kontrolovat výsadby listnáčů a firma vám je zasází tak, že neúspěch výsadby je téměř zaručen, nebo vidíte dopravou poškozené cesty, těžbou poškozené stromy nebo sloupané porosty. Do značné míry to souvisí i se způsobem podnikání v lesnictví a kvalitou zaměstnanců firem.

Vraťme se nyní k další ze základních oblastí lesnictví, kterou je mimoprodukční funkce lesa, jejich propagace a osvěta s nimi spojená. Vidíte v tomto směru nějaký posun kupředu?

Příliš ne, tady také nemá společnost příliš mnoho možností ocenit náš přínos. V případě mimoprodukčních přínosů lesnictví je přitom „potenciál pochopení“ ze strany spoluobčanů největší, možná by se tady dalo začít. Ale stejně tak by se mělo vysvětlovat, že hospodaření v krajině a její využívání je normální.

Jaký je váš pohled na využití tzv. nedřevní produkce? A samozřejmě se nelze nezeptat na vaše stanovisko k drancování lesa při „sběru“ lesních plodů?

Nedřevní produkce je sice bohatě využívána, nicméně se tak děje mimo tržní prostředí. Specialisté odhadují, že hodnota využívané nedřevní produkce lesů dosahuje desítek procent (až 1/3–1/2) hodnoty dříví, tyto produkty však nejsou, až na výjimky, majitelům hrazeny. Případná komercializace naráží na legislativní překážky, tyto lesní produkty jsou pro obyvatele „volně dostupné“ ze zákona a je nutno hledat jiné způsoby náhrady pro lesní hospodářství. Minimálně morální ocenění sektoru je plně na místě. O jeho prosazení bychom se měli pokusit všichni, stejně jako o maximální ocenění našeho povolání. ■

Ing. Jaroslav Karas
podnikové ředitelství LČR

Zápisky z Brisbane

Prof. Ing. Vilém Podrázský, CSc., děkan fakulty lesnické a environmentální ČZU v Praze

● Provázanost dřevní produkce lesních ekosystémů se zpracováním dříví a dřevozpracujícím průmyslem

Tento vztah je kultivován především jednak v boreálních oblastech, ale ve stále větší míře se projevuje i v subtropických a tropických regionech. Nese s sebou kromě některých nevýhod (možný odliv kapitálu a hodnot z lesa – typický pro rozvojové země, ale i pro ČR) řadu výhod, zejména v případě rozvoje moderních technologií a biotechnologií. Globálně uvažující firmy a společnosti neváhají investovat do klíčových technologických oborů: šlechtění dřevin a biotechnologií, matematického modelování růstových, vývojových, výrobních, dopravních a ekonomických procesů, intenzivních metod ochrany lesa, včetně základního biologického a ekologického výzkumu, dálkového průzkumu země a metod ekonomického rozhodování na jedné a technických disciplín souvisejících a těžbou, dopravou, stavbami a infrastrukturou obecně i kvalitou či hygienou práce na straně druhé. Tato problematika souvisí také s certifikací lesního hospodářství a spotřebitelských řetězců. Zajímavá byla rovněž celá sekce věnovaná FSC certifikaci plantáží exotických dřevin.

● Využívání nedřevní produkce lesních ekosystémů a porostů

Zejména v oblastech třetího světa, ale i ve Skandinávii a v Severní Americe, je uznáván a tržně realizován význam nedřevní produkce funkce lesa. Les je zdrojem potravy (zvěřina, plody, houby), jiných produktů dřevin než jen dřeva (kůry, lýka, prouti, listí), ale i bylin, plodů, minerálů a jiných přírodnin, např. medu aj. V rozvojových oblastech probíhá řada projektů tzv. komercializace těchto produktů, spojená s intenzivním výzkumem provázaným s trvale udržitelným využíváním zdrojů a rozvojem venkovské společnosti.

● Význam využití produkce lesních ekosystémů pro ochranu přírody a životního prostředí

Intenzivně využívané lesní porosty jsou ve vyspělých zemích (Austrálie, Nový Zéland apod.) garantem ponechání velkých ploch přírodních porostů spontánnímu vývoji a záchraně ohrožených ekosystémů. Podobně to platí i pro rozvojové země, zde k tomu přistupuje ještě problematika tzv. Agroforestry (počesťený termín agrolesnictví ještě stále trochu tahá za uši). Také v těchto případech má společnost na části území naplnit svoje potřeby a podstatnou část ponechat bez většího vlivu člověka, nebo ji využívat jiným, převážně extenzivním a stabilitu udržujícím způsobem.

● Význam využití přírodních zdrojů pro rozvoj místních komunit (Community Forestry, Forestry Ethics)

Již byla zmíněna důležitost lesnictví a využívání přírodních zdrojů pro globální a národní ekonomiku, stále více se ale prosazuje i lokální hledisko, především pro místní komunity, často domorodé. Lesnictví a užití přírodních zdrojů se stává základem místní ekonomiky a garantem společenské i politické stability. Tyto zmíněné faktory se různou měrou uplatňují v jednotlivých geografických a geopolitických oblastech. ■



Ilustrační foto Vilém V. Podrázský

Nové lesnické velmoci

Objevují se nové regiony, které budou v blízké budoucnosti do značné míry spolurozhodovat o globálním trhu se dřívím a dalšími produkty lesa, o globálním trhu s produkty průmyslu zpracování dřeva a o lesnické i environmentální politice v globálním měřítku. Kromě tradičních lídrů v této oblasti, kam patří Severní Amerika, tj. USA i Kanada, Skandinávie a Německo, se stále více prosazují i nové georegiony:

- V evropském měřítku roste stále více význam jižní části kontinentu, zahrnující Portugalsko, Španělsko, Itálii a Balkán. V daných klimatických podmínkách a při nadbytku degradované zemědělské půdy představuje kultivace rychle rostoucích dřevin (borovic, topolů, vrb i eukalyptů) ekonomicky zajímavou a finančně podporovanou alternativu, přispívající k výraznému zlepšení ekologie celé krajiny. Obdobná situace ostatně panovala ve střední Evropě v počátcích moderního lesnictví – i zde se jednalo o nadměrně exploatované, degradované plochy a porosty na stanovištích, která při vnesení hospodářského pořádku začala regenerovat. V blízké budoucnosti lze očekávat pronikavé zvýšení produkce a rozvoj zpracovatelského průmyslu, včetně bioenergetiky, v dané oblasti.
- Další nárůst produkce a zpracovatelských kapacit se ve velice blízké budoucnosti očekává i v Británii. Od Irska po Skotsko roste plocha výsadeb převážně rychle rostoucích jehličnanů, jako jsou smrk sitka a douglaska, samozřejmě z velké části certifikovaných coby trvale udržitelné hospodářství. Během několika desetiletí je očekáván např. nárůst lesnatosti Irska z prakticky nuly (1–2 %) na 5–8 %, při produkci srovnatelné s ČR a přitom bez environmentalistických bariér.
- Další soubor zemí se svými podmínkami podobá hostitelské zemi. Podobně jako v Austrálii roste plocha výsadeb jak domácích cenných dřevin, jako jsou třeba araukárie či eukalypty, tak i introdukovaných a vysoce zušlechtěných exot (borovice, casuariny, akácie). K těmto zemím náleží např. Nový Zéland nebo Jižní Afrika.
- Podobná je situace i v některých zemích Latinské Ameriky, zejména s vysokým podílem německé emigrace (Chile, Argentina, Paraguay, Brazílie). Také zde dochází k rozvoji výsadeb typu lignikultur, v některých případech ale i výsadeb původních dřevin. V těchto zemích je v současné době značná poptávka po lesnických znalostech a specialistech. Představují výraznou příležitost i pro absolventy našich škol, v řadě případů tam lesnický sektor teprve vzniká a distancuje se od běžných praktik, postupně rozpoznáváných jako neudržitelné.
- K rozvoji lesnického sektoru dochází i v tropických zemích, resp. v zemích s výrazným zastoupením deštných tropických lesů. Na mnoha místech sice bohužel pokračuje devastující způsob exploatace, nicméně podobně jako v předšlém případě i ekonomická, politická a administrativní sféra chápe neudržitelnost situace a hledá dlouhodobější cíle a záměry. Projevuje se to intenzivním rozvojem intenzivního lesnictví, včetně biotechnologicky a technologicky vysoce vyspělého pěstování cenných tropických dřevin, ochrannými aktivitami i komercializací dalších lesních zdrojů. Nicméně proces degradace je často rychlejší než politická opatření a vědecký rozvoj. Tropické lesy tak patří stále k nejohroženějším biotům planety. ■

Prof. Ing. Vilém Podrázský, CSc.

Nová tvář internetové prezentace LČR

Když se řekne internet, vybaví se dnes jen málokomu zcela abstraktní pojem, ke kterému rychle nemůže přiřadit důvěrně známou představu. Internet a jeho nejčastější symbolika **www**, neboli World Wide Web, dnes zkrátka patří k běžnému životu každého moderního člověka jako například mobilní telefon.

Internet bezesporu patří k nejvýznamnějším zdrojům konkurenceschopnosti. Zvláště dnes, když je většina informací v přijatelném uživatelském komfortu dostupná pomocí WAP pro bezdrátové aplikace, jako je mobil, pager apod. Díky elektronickým službám, které zajišťují přes určitá rizika vyšší spolehlivost a hlavně rychlost transferu informací, jsou poskytována data dostupná téměř kdekoli, komukoli a kdykoli. Málokdo si ihned uvědomí, že nový kontakt, jenž vedl například k nové úspěšné obchodní příležitosti, měl své kořeny ve správných informacích uvedených na domovských stránkách firmy. Internet tedy slouží a bude sloužit nejen jako důležité informační a prezentační médium, ale má a bude mít ve stále větší míře funkci komunikační a obchodní.

Také LČR již nějakou dobu úspěšně využívají výhod poskytovaných šířením informací dovnitř podniku pomocí podnikového intranetu a vně pomocí internetu. Pokud jde o internet, lze konstatovat, že stav potřeb a nároků na současnou podobu internetové aplikace LČR již neodpovídá tomu, co bylo od ní požadováno při zprovoznění před několika lety.

S přihlédnutím k již shora řečenému, zde platí okřídlený výrok, že vývoj se nedá zastavit, a u informačních technologií to platí dvojnásob. Proto je v režii odboru tiskového a propagačního připravována nová podoba internetové prezentace LČR. Co by měla kromě nové grafiky obsahovat?

Vzhledem k širokému záběru poskytovaných informací, zaměřených na odborníky, obchodní partnery i nejširší laickou veřejnost, bude vstup na internetovou prezentaci LČR rozlišen dle těchto návštěvnických „kategorií“



a tomuto přístupu bude také podřízena struktura nabídky jednotlivých stránek. Webové stránky všech organizačních jednotek budou mít přímou vazbu na hlavní stránky podniku. Bude možné přehledně rozčlenit a vystavit požadované informace dle specifických rubrik ze všech úrovní podnikové organizační struktury. Obsahově se tak objeví důležité informace, prezentující propojení hospodářské činnosti podniku s ochranou přírody, lesnicko-ekologickou výchovou, využíváním přírody pro rekreaci a turistiku a dalšími činnostmi, které podnik zajišťuje pro všechny obyvatele.

Veškeré tzv. veřejné funkce lesa financuje podnik z vlastních zdrojů. Proto bude nemalá pozornost věnována obchodu a obchodním partnerům, kterým bude například sloužit nová aplikace „Databáze poptávky po dříví“. Pracuje se rovněž na nabídce komerčního lovu elektronickou formou.

Změn dozná též elektronická podoba podnikového časopisu Lesu zdar. Bude usnadněna možnost diskuse nad zajímavým článkem a hlavně se objeví fotogalerie, tedy možnost prohlížet si fotografické snímky, které se již nevešly do fotoreportáží v klasickém papírovém vydání Lesu zdar. A protože internet je prostředí multimediální, tzn. že umožňuje pracovat s daty kombinujícími text, zvuk a video, bude v budoucnu možné stáhnout si z příslušné rubriky elektronickou přílohu časopisu, například krátký film.

Je třeba říci, že žádné internetové stránky nejsou zpravidla prací jednoho člověka, kterému se říká někdy webmaster, ale jsou výsledkem snažení různých odborníků na internetové aplikace či multimédia a na důležitý závěr – vlastních příspěvovatelů a redaktorů. Rozsáhlá internetová prezentace LČR by měla v podstatě být jedním z výstupů práce téměř všech pracovníků podniku. Ve zkratce, měla by podporovat dobré jméno LČR a návštěvníci by zde měli najít požadované informace. Přejme si tedy, aby se nám naše společná práce podařila. ■

Petr Grepl
podnikové ředitelství LČR



Ilustrační foto archiv redakce

Analýza výsledků dotazníků k těžbě a výrobě dříví pro vlastní obchod LČR

V průběhu měsíce září byly zpracovány a na všechny lesní správy a krajské inspektoráty LČR rozeslány dotazníky, ve kterých byly formulovány otázky k posouzení problematiky těžby a výroby dříví pro vlastní obchod u státního podniku Lesy České republiky. Odpovědi jednotlivých organizačních jednotek pak byly použity k analýze této činnosti podniku a formulování výstupů a návrhů řešení.

V úvodní části dotazníků byly vyhodnocovány rozsahy výroby dříví pro vlastní obchod a počty pracovníků, kteří se na ní podílejí nebo budou podílet v následujících letech.

V roce 2005 je na lesních závodech LČR vyráběno 520 000 m³ dříví pro vlastní dodávky LČR a stejný objem této výroby je předpokládán i v dalších letech.

Na lesních správách bude v roce 2005 vyrobeno pro vlastní dodávky v režii LČR na lokalitě „OM“ na SÚJ, kde jsou uzavřeny nové smlouvy s platností od 1. 7. 2005, a formou referenčních těžeb celkem 1 100 000 m³ dříví.

Cílově je předpokládána výroba dříví na lesních správách pro vlastní dodávky LČR v rozsahu cca 3 000 000 m³. Tohoto množství by mělo být dosaženo nejpozději v roce 2007, přičemž lze očekávat, že významný podíl tohoto objemu bude realizován už v roce 2006.

Na zajišťování výroby a expedice dříví se v roce 2005 buď zcela, nebo jen částí své pracovní náplně podílí 420 revírníků, 50 adjunktů a 50 expedientů.

V dalších částech dotazníků se pracovníci lesních správ a krajských inspektorátů vyjadřovali k níže uvedeným okruhům. Měli možnost rovněž navrhnout řešení těch oblastí, které považovali za problémové.

Pro následnou analýzu jsme sestavili odpovědi respondentů podle četnosti tak, že číslem 1 jsou označeny nejméně četné odpovědi, číslem 2 střední četnost a číslem 3 největší četnost odpovědi či návrhů na řešení.

Projektování sortimentace dle porostů (smysluplné při prodeji nastojato).	2
Vyznačování veškerých úmyslných těžeb na rok dopředu.	2
DVŘ a referenční těžby uplatňovat, ale při 40 % vlastního obchodu je to zbytečné a časově nezvládnutelné.	2
Nenávaznost rozpisu dodávek na projekt (zejména při vynucených změnách v projektech).	3
Nedokonalé programové vybavení (2 programy, nutnost ručního výpočtu vícenákladů).	3
Složitost různých typů smluvních vztahů.	3
Nesjednocení číselníku dříví v programech LVM a ODBYT.	3

>>

Projektová příprava těžební činnosti pro vlastní obchod

Klady:

Získání potřebných informací o bilančních zdrojích, včetně sortimentů (od r. 2006).	3
Možnost ovlivnění soustředěnosti pracovišť, optimalizace těžebních technologií a časového plnění těžeb.	3
Možnost umisťovat zásahy do porostů dle vývoje cen na trhu a poptávky po určitých sortimentech.	3
Možnost přípravy a rozvržení obchodních partnerů a dodávek v projektovaném období.	3

Oblasti k řešení:

Nedostatečná informovanost o požadavcích GŘ na odbyt.	2
Velká pracnost (vyznačování všech probírek – 40, svěrkování porostů).	2





>>

Návrh řešení:

Věnovat větší pozornost technologické přípravě pracoviště, zpřístupnění porostů a vybudování skládek.	1
Odbourat nejpracnější věci (vyznačování všech probírek – 40, popř. vyznačovat jen čtvrtletně dopředu).	1
10 % podíl těžby pro jiné druhy prodeje ponechat jako maximální (nepovinnou) hranici.	1
Včas stanovit LS objem a strukturu dodávek a poměr mezi vlastním obchodem a ostatními formami prodeje dříví.	2
Zajištění taxačních pomůcek všem revírníkům.	2
Převzít nebo zpracovat komplexní programové vybavení (výroba + obchod).	3
Možnost umístit těžby na různé revíry (nestanovit pevně vymezené území pro přímý prodej).	3
Řešit termín vyhotovení těžebních projektů	3
Zlepšit nabídku sestav v LESe.	3
Sjednání číselníků v LVM a ODBYTU.	3
Uzavírat smlouvy na dodávky až na základě zpracované sortimentace.	3

Kladně je hodnoceno především doplnění projektů těžební činnosti o sortimentaci dříví určeného pro vlastní obchod LČR, možnost optimalizace těžebních technologií, časové stanovení těžeb apod.

Je požadována návaznost plánu dodávek na projekt, úprava programového vybavení, řešení vyznačování a umísťování těžeb, zajištění taxačních pomůcek všem revírníkům apod. Prakticky všechny uvedené návrhy řešení jsou obsaženy v materiálech připravovaných a zpracovávaných pracovní skupinou pro řešení výroby a obchodu se dřívím u LČR. Dále bude určitě rozpracována i metodika a tvorba střednědobého (5 letého) plánu těžby a výroby dříví, který dosud

u podniku chybí. Ten by měl být zpracován na všech organizačních jednotkách LČR a sloužit jako základní podklad pro tvorbu střednědobého plánu dodávek dříví.

Zadávání výroby dříví pro vlastní obchod**Klady:**

Možnost požadovat potřebnou sortimentaci v každém jednotlivém porostu.	2
Výběr porostů dle přírodních podmínek, vývoje NT, odbytových potřeb a progresivních technologií.	3
Nejvhodnější je použití harvesterových technologií, vyvážecích souprav.	3
Ověření ceny v nabídkových řízeních.	3
Předpoklad pro vyšší zpeněžení za dříví.	3
Možnost jiných forem výroby a prodeje (NŘ a DVŘ) jako nástroje operativního řízení dodávek dříví.	3

Oblasti k řešení:

Nutnost opakovaného vystavení zadávacích listů (opakování těžeb, více porostů se stejnou sortimentací).	2
Chybějící kalkulační model pro posouzení cen za výrobu dříví.	2
Není k dispozici databáze zákazníků a jejich požadavků.	2
Malá operativnost a zdoluhavost VŘ a NŘ.	2
Příliš mnoho způsobů prodeje dříví.	3
Nedodržování parametrů jakosti vyráběných sortimentů dělníky dodavatelů.	3
Nepřípravenost OM pro výrobu sortimentů (omezení místem, těžebními zbytky).	3

>>

>>

Návrh řešení:

Možnost vystavit zadávací listy na více porostů, v případě opakování těžeb potvrdit stávající.	2
Poskytnout obdobu kalkulu k výpočtu ceny za služby.	2
Zjednodušit výběrová a nabídková řízení při referenčních těžbách využitím registru dodavatelů prací u LČR.	2
Dát na intranet databázi možných odběratelů a jejich technické podmínky.	2
Snížit počet způsobů prodeje dříví na možné minimum a zjednodušit administrativní agendu.	3
Zpracovat komplexní směrnici o výrobě, evidenci a pohybu dříví.	3
Nedostatky při výrobě dříví eliminovat ve smlouvách s dodavateli (sankce a pokuty, hodnocení).	3
Co nejvyšší využití harvesterových technologií.	3

Náborová pestrost je zřejmá při porovnání „zpracování projektů“ a „zadávání výroby“. Část lesních správ považuje možnost dalších způsobů výroby a prodeje dříví za výrazný klad, část lesních správ za zbytečné zatížení. Podobně je tomu u sortimentace dříví, prováděné na porostní skupinu a dřevinu. Navrhovaná řešení jsou vesměs akceptovatelná, jsou řešena a budou postupně realizována. Současný pokyn GR 4/2005, kterým je řešena problematika výroby a prodeje dříví, je postupně aktualizován a bude zpracován jako základní podniková směrnice pro výrobu, evidenci, příjem a prodej dříví u LČR. Současná výroba dříví pro vlastní obchod je technologicky zajišťována z 90 % výrobou na OM a z 10 % výrobou na ES. Podíl harvesterových technologií činí 30 % a určitě je možno jejich podíl v dalších letech ještě výrazněji zvýšit.

**Vlastní výroba dříví (příjem, evidence a expedice)****Klady:**

Příjem dříví prováděný dodavatelem na OM a jednodušší kontrola LČR.	1
Větší zisk z realizovaného m ³ na LS.	3
Možnost výběru jednotlivých porostů a ucelení množství dříví v lokalitě v návaznosti na odvoz.	3
Umožnění variabilnějšího použití levnějších dopravců.	3
Pružnější reakce na poptávku, změny v odbytu.	3

Oblasti k řešení:

Nedostatečné prostory na skladování a manipulaci dříví na jednotlivé sortimenty při proudové metodě.	2
Časová náročnost a vyšší náklady na zajištění expedice (odvozní soupravy), odstranění sněhu.	2
Nekontrolovatelnost příjmu dříví v závislosti na kvantitě.	2
Malý přehled o prodeji dříví předáváním číselníků až na OM (při souběžném přibl. z více JPRL + odvozu).	2
Nutnost realizovat vše na lokalitě OM (neexistence vlastních ES).	3
Chybějící hardware a software pro příjem a evidenci dříví (často dvojité evidence).	3
Složitá a pracná počítání vícenákladů za služby dodavatelům.	3
Nedostatečné vybavení a náhrady expedujících pracovníků (pomůcky, telefony, automobily).	3
Řešení odpovědnosti za stav zásob (revírník - expedient).	3
Nejsou jednotně stanoveny převodní koeficienty (m ³ /prm) na rovnané dříví a výřezy od HT.	3
Rizika ztrát spojená s množstvím dříví, krádežemi, rozdílným způsobem měření dřeva.	3
Doporučená pravidla příliš hrají ve prospěch odběratelů.	3
Nepřehledný odbytový číselník.	3
Nedodržování sjednaných termínů a časů odvozů.	3

>>

>>

Návrh řešení:	
Stanovit různé varianty příjmu dříví.	2
Zjednodušit příjem na OM.	2
Zvážit provozování harvesterové technologie v režii LČR.	2
V rámci LČR vytvořit pro část vlastní výroby vlastní kapacity, popř. využít kapacit LZ.	2
Zpracovat směrnici k výrobě, evidence a expedici sortimentů dříví.	3
Do tarifu za prováděné práce paušálně započíst vícenáklady na výrobu hotových sortimentů.	3
Vybavit expedující pracovníky odpovídajícími pomůckami a prostředky nebo personálně posílit.	3
Využívat cizí ES nebo vybudovat vlastní MS a ES.	3
Využití modernějších systémů u příjmu a evidence dříví.	3
Určit % ztrát a zahrnout do odpovědnosti za hmotu.	3
Upravit stávající verzi programu LVM (odlišit dodávky z referenčních těžeb).	3
Revize Doporučených pravidel.	3
Dodavateli prací převzít 90 % vykázané dřevní hmoty a zbytek podle výsledků přejímek.	3
Úprava odbytového číselníku dle Doporučených pravidel.	3
Dohodnout za LČR se strategickými odběrateli jednotnou metodu stanovení množství dříví.	3

Některé z uváděných návrhů jsou již realizovány, některé jsou postupně řešeny a budou průběžně realizovány. Zvažováno bude i vytvoření či zvýšení případných vlastních kapacit především v moderních harvesterových technologiích (otázka nabídky kapacit a cen prací u těchto technologií na trhu). Je zvažována i tvorba pracovních příruček pro pracovníky LČR především pro výrobu dříví moderními sortimentními technologiemi.

Personální obsazení výroby dříví pro vlastní obchod

Klady:

Personální zabezpečení základní výroby a expedice dříví (revírník, expedient, adjunkt).	3
Zodpovědnost jedné osoby za probíhající obchod.	3
Ponechaná určitá volnost řešení na LS.	3
Zvýšení kvalifikace zaměstnanců.	3

Oblasti k řešení:

Chybějící koncepce organizace prodeje dříví na KL.	2
Chybějící vazba revírník versus expedient v kompetencích, právech a odpovědnosti.	3
Jeden expedient na 20 tis. m ³ je nedostatečný.	3
Vytižením adjunkta se ztrácí možnost jeho nasazení také na jinou lesnickou činnost.	3
Nedostatečné finanční ohodnocení zúčastněných pracovníků (přesčasy).	3

Nutnost přizpůsobování se časovému harmonogramu dopravců (po pracovní době, ve dnech pracovního volna).		3
Revírník se nemůže plně věnovat revíru a dalším činnostem (zejména pěstební).		3
Návrh řešení:		
Zpracovat koncepci prodeje dříví z pohledu KL.	2	
Optimalizace počtu revírníků a expedientů dle množství a struktury vyráběného dříví.	3	
Zohlednit úroveň odměňování a paušálních náhrad zúčastněných osob.	3	
Vytvořit komplexní motivační systém.	3	
Vytvořit systém pro proškolení pracovníků pro obchod – např. u LZ.	3	

Personální obsazení výroby je zpracováno, projednáno a odsouhlaseno v pracovní skupině pro řešení výroby a obchodu se dřívím.

Cílově je předpokládáno, že výroba a expedice dříví bude na lesních správách zajišťována revírníky, expedienty a cca z 20 % pracovní náplně i adjunkty. Průměrná lesní správa u LČR bude mít 94 000 m³ roční těžby dříví a roční výroba dříví pro vlastní obchod bude činit cca 39 000 m³. Průměrná LS bude tyto úkoly zajišťovat 12 revírníky (10 přepočtených pro SL a 2 OSL), 2 expedienty a 1 adjunktem (adjunkt by procházel veškerými činnostmi jako doposud, přičemž cca 20 % jeho pracovního fondu je uvažováno k využití pro výrobu a expedici dříví). Současně s personálním zajištěním výroby byl zpracován a předložen návrh komplexního motivačního systému pro motivaci především pracovníků zajišťujících výrobu dříví na lesních správách.

Jedním z dalších řešení výstupů pracovní skupiny je i návrh systému komplexního školení pracovníků LČR pro oblast obchodu a výroby dříví. ■

Ing. Jaroslav Zezula

Foto: Ing. Jaroslav Karas
podnikové ředitelství LČR



Zájem a aktivita na úrovni LS

úspěchem na cestě k efektivnímu obchodování dřívím

V polovině srpna tohoto roku připravila pracovní skupina „Výroba-obchod“ dotazník Obchod se dřívím, který obsahoval 7 otázek. Smyslem dotazníku bylo zjistit názory na vybrané aspekty započatého procesu vlastního obchodu se dřívím u LČR. Odbor obchodu ředitelství LČR jej rozeslal na všechny organizační jednotky.

Z úrovně lesních správ se nám vyplněný dotazník vrátil ze 70 organizačních jednotek. Již toto vysoké skóre odevzdání dotazníků je povzbudivým výsledkem, neboť svědčí o velkém zájmu o danou problematiku, což je bezesporu velmi cenným východiskem pro její řešení.

Způsob vyhodnocení dotazníku:

- Odpovědi jsou řazeny sestupně podle počtu významově shodných odpovědí, počet významově shodných odpovědí je vždy uveden v závorce.
- Na každou otázku respondenti odpověděli různým počtem odpovědí nebo na ni neodpověděli, pro vyhodnocení byl tedy jako základna vzat počet vrácených dotazníků (70). Pro základní vyhodnocení významnosti shody bylo u každé otázky vyhodnoceno procento shody jako poměr počtu nejvíce zastoupené významově shodné odpovědi a základny. Tato shoda nám říká, jaké procento respondentů uvedlo významově shodnou odpověď.

Výsledky dotazníku:

Pro přehlednost prezentace v časopise je zde uvedeno pouze prvních pět nejvíce zastoupených (významově shodných) odpovědí na danou otázku.

Co při zavádění obchodu LČR nejvíce přispělo k pozitivnímu výsledku?

- | | |
|--|------|
| 1. Aktivní přístup zainteresovaných pracovníků na organizačních jednotkách | (55) |
| 2. Lepší zpeněžení dříví | (11) |
| 3. Výběr vhodných porostů pro vlastní obchod | (11) |
| 4. Pozitivní reakce podnikatelského prostředí | (8) |
| 5. Nízké ceny dříví LČR v předchozím období | (4) |

Procento shody 79 %



Co bylo při zavádění obchodu největší překážkou?

- | | |
|--|------|
| 1. Nepřípravenost systému obchodu s dřívím u LČR | (52) |
| 2. Ne zkušenost a nepřípravenost personálu LČR | (21) |
| 3. Změny dodavatelů lesnických činností | (7) |
| 4. Nepříznivé počasí v období zavádění vlastního obchodu | (6) |
| 5. Nedostatečné SW vybavení | (6) |

Procento shody 74 %

Jaké jsou nejvýznamnější klady a nedostatky současného stavu obchodu se dřívím v LČR?

Klady:

- | | |
|---|------|
| 1. Zlepšení ekonomických charakteristik hospodaření LČR | (51) |
| 2. Informovanost o obchodu se dřívím – poznání problematiky | (25) |
| 3. Vliv LČR na obchod se dřívím v ČR | (6) |
| 4. Rozšíření působnosti LČR o prodej dříví | (5) |
| 5. Změna myšlení personálu LČR – lesník je hospodář | (5) |

Procento shody 73 %

Nedostatky:

- | | |
|---|------|
| 1. Nekoncepčnost obchodu se dřívím | (20) |
| 2. Nevyhovující nebo chybějící HW a SW vybavení | (16) |
| 3. Nedořešená manipulace dříví – absence MES | (13) |
| 4. Nucený obchod přes HLDS | (11) |
| 5. Nefunkční motivační systém | (9) |

Procento shody 28 %

>>

Stručně popište dosavadní organizační strukturu obchodu v rámci vaší LS

- | | |
|--|------|
| 1. ZLS obchod + expedient + revírník | (13) |
| 2. ZLS + revírník + adjunkt | (7) |
| 3. ZLS + obchod + expedient + revírník + adjunkt | (4) |
| 4. Dle podnikových pravidel | (4) |
| 5. ZLS + revírník | (3) |

Procento shody 19 %

Jaká opatření navrhuje ke zdokonalení této struktury?

- | | |
|--|------|
| 1. Posílení počtu pracovníků LS | (25) |
| 2. Zavedení účinného motivačního systému | (8) |
| 3. Zlepšení vybavení (auta, PC + internet, telefony) | (7) |
| 4. SW dle potřeb personálu | (7) |
| 5. Zmenšit revíry | (5) |

Procento shody 36 %

Co musí LČR v oblasti obchodu zachovat za předpokladu zdvojnásobení obchodovaného množství v r. 2006?

- | | |
|---------------------------------|-----|
| 1. Zvýšení počtu personálu | (7) |
| 2. Zdravý rozum | (6) |
| 3. Zlepšení SW | (3) |
| 4. Dodávat dříví i v regionu | (3) |
| 5. Personál doplňovat odborníky | (2) |

Procento shody 10 %

Co může být největší komplikací při předpokladu zdvojnásobení obchodovaného množství od r. 2006?

- | | |
|--|------|
| 1. Nepřizpůsobení organizační struktury a kompetencí | (16) |
| 2. Nedostatečné personální obsazení | (12) |
| 3. Neřešení SW a HW vybavení | (12) |
| 4. Zatíženost revírníků | (10) |
| 5. Absence MES | (7) |

Procento shody 23 %

Soubor odpovědí poskytuje velmi zajímavý a inspirativní pohled na danou problematiku, včetně možnosti vystopování různých jevů. Pro zajímavost nechť si čtenář například povšimne patrného rozdílu ve významnosti odpovědí na otázky směřované do minulosti, kdy z vyhodnocení vychází jako významně vysoké procento shody u hodnocení minulosti oproti relativně nízkému procentu shody u odpovědí na otázky směřující do budoucnosti.

Pracovní skupina s jednotlivými získanými poznatky dále pracuje a použije je při řešení dílčích úkolů v rámci přípravy návrhu systému obchodu. ■

Ing. Václav Lidický
LS Přimda

Ilustrační foto: Ing. Jaroslav Karas
podnikové ředitelství LČR



Workshop a dotazník

Projektu Obchodování se dřívím u LČR přinesl zajímavé výsledky

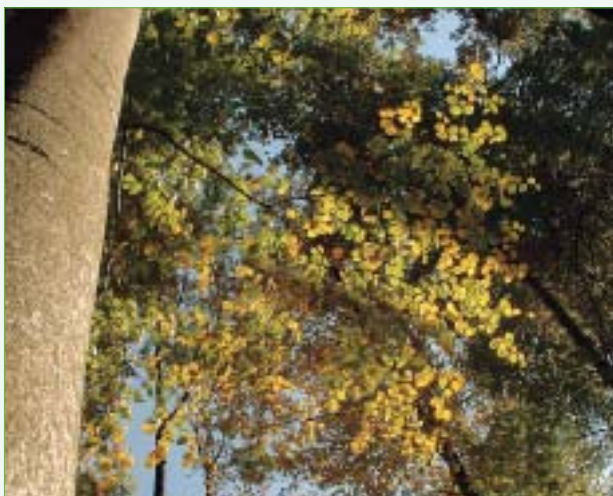
Výběr z odpovědí na otázky je seřazen podle počtu shodných odpovědí (1 – nejvíce společných odpovědí). V závorce je u každého bodu uveden počet stejných nebo významově podobných odpovědí. Na závěr jsou vyjádřeny u každé otázky také nejdůležitější body, které vyplynuly z workshopu Projektu Obchodování se dřívím u Lesů České republiky, s.p. ze dne 6. září 2005 v Židlochovicích.

● 1 Co při zavádění obchodu LČR nejvíce přispělo k pozitivnímu výsledku?

1. Aktivní přístup zainteresovaných (10)
2. Hospodářský výsledek firmy (2)
3. Přesun zisku na LČR (3)
4. Podpora ze strany vedení (3)
5. Přímý prodej vlastních produktů (2)
6. Chuť LČR napravit nízké ceny (1)
7. Nasazení venkovního personálu (1)
8. LČR – největší dodavatel dříví (1)
9. Pomoc odběratelů a dodavatelů (1)
10. Kolaps lesnických zakázek CE WOOD (1)
11. Nízké ceny na lokalitě „P“ (1)
12. Pomalý náběh (1)
13. Personální zajištění obch. pozic (1)
14. Situace na trhu (1)
15. Výběr porostů pro vlastní realizaci (1)

● 2 Co bylo při zavádění obchodu největší překážkou?

1. Nezkušenost odpovědných pracovníků na LS a KI (7)
2. Absence koncepce (6)
3. Malá informovanost (4)
4. Absence programového a tech. vybavení (3)
5. Neznalost trhu (3)
6. Těžkopádnost při výrobě (3)
7. Nevhodné načasování obchodní činnosti (3)
8. Absence zkušeností se sortimentací (3)
9. Nárůst pracovního vytížení zaměstnanců (2)
10. Nerozhodnost PR v lednu 2005 (1)
11. Vztahy s HLDS (1)
12. Obviňování a zastrašování prac. LČR a dodavatelů prací ze strany některých smluvních partnerů (1)
13. Negativní mediální kampaň (1)
14. Tvorba průmyslové taxace (1)



15. Zažité zvyklosti na LS a KI (1)
16. Nepříznivé podmínky v zimě 2004/2005 (1)
17. Přejít smluvních vztahů s partnery (1)

● 3 Jaké jsou nejvýznamnější klady a nedostatky současného stavu obchodu se dřívím v LČR?

Klady:

1. Zvýšení zisku, objemu, a tím posílení pozice LČR na trhu (11)
2. Začíná znalost trhu s dřívím (5)
3. Vylepšení vztahů se smluvními partnery (4)
4. Přímé získávání zkušeností s obchodem (3)
5. Seberealizace pracovníků a aktivní zapojení do výroby (3)
6. Možnost koordinace dodávek z více zdrojů (1)
7. Ověření plánované sortimentace (1)
8. Znalost cen za služby (těžba, odvoz...) (1)
9. Možnost zvýšení vložených prostředků do stavu lesa (1)
10. Vybavení pracovníků LS vozidly technol. dopravy (1)

Zápory:

1. Programové vybavení (software) (7)
2. Slabá komunikace a tok informací v obchodě a výrobě (5)
3. Nejasná koncepce obchodu (5)
4. Chybí finanční motivace (4)
5. Technické vybavení (auta, PC, internet) (4)
6. Nekoordinovaný systém prověřování zdrojů dříví a na to navazující podpisy smluv (4)
7. Chybí manipulační sklady (3)
8. Nedostatečné pers. obsazení pro zamýšlený objem obchodování k 1. 1. 2006 (3)
9. Uzavírání smluv na strategické partnery přes HLDS (2)
10. Neřešené ztráty z přejímek (1)
11. Povinnost dodávat dopravně vzdáleným odběratelům (1)
12. Ztráta motivace při již uzavřených nevýhodných smlouvách (1)
13. První krádeže dříví (1)
14. Nekoordinovaný systém prověřování zdrojů dříví a na to navazující podpisy smluv (1)
15. Chybí proškolení na sortimentaci (1)
16. Nepřehledná fakturace (1)
17. Narůstající centralizace obchodu (1)

● 4 Stručně popište dosavadní organizační strukturu obchodu v rámci vašeho KI, LZ či LS

1. SOM – ZLS pro obchod – revírník (5)
2. Specialista pro obchod a marketing KI, zástupce LS pro obchod (4)

3. SOM – řídí se pokyny odboru obchodu a ředitele KI
ZLS – řídí se pokyny SOM a vedoucího LS
Expedient – řídí se pokyny ZLS a ved. LS
Revírníci – zpracovávají projekty, zadávají a přejímají výrobu (3)
4. KI: řízení obchodu, smlouvy, harmonogram dodávek
LS: expedient, adjunkt, revírník – projekty, sortimentace, nabídková řízení, odbyt (2)
5. Ředitel LZ – ved. obch. odd. – DMS a LS (1)
6. Ředitel – vedoucí odbytu – ved. polesí – ved. MS (1)
7. Ředitel KI – SOM – LS – ZLS – Revírník – Adjunkt (1)

● 5 Jaká opatření navrhuje ke zdokonalení této struktury?

1. Struktura v zásadě vyhovuje, některé pozice, zejména expedienty, je třeba obsadit dle objemu obchodovaného dříví (9)
2. Rozhodnout, zda obchoduje revírník, nebo expedient (možné jsou obě varianty) (2)
3. Vybavení pracovníků (auta, přenosné PC na úrovni expedient, software) (2)
4. Zavedení funkčního software (sledování dodávek, fakturace a dalších informací) (2)
5. Zlepšit předávání informací (ze strany OO, školení, exkurze) (2)
6. Zavedení účinného motivačního systému (2)
7. Jasně vymezení kompetencí na všech úrovních (2)

Výrobně technický ředitel Ing. Karel Luňák a vedoucí odboru obchodu Ing. Bohumil Kos z výše uvedených odpovědí silně vnímají dále uvedené trendy chápání problematiky zaměstnanci podniku, které v současnosti a v budoucnosti budou mít na paměti při rozhodování o vývoji dalšího postupu v obchodní problematice:

1. Současný stav obchodování se dřívím (jeho úspěchy - viz. vliv na vývoj průběžného HV podniku v současnosti) je založen z velké míry též na nadšení zaměstnanců v této oblasti. Budoucí navyšování objemů - jeho zvládnutí z pohledu řídicí struktury je potřeba plně profesionalizovat (definice a následné prosazování jasně podnikové

koncepce v oblasti obchodu, přizpůsobení personálního obsazení, technické a softwarové vybavení, doplnění know-how zaměstnanců apod.).

2. Přizpůsobení současného softwarového vybavení pro potřeby oblasti obchodu je oprávněně vnímáno jako jedna z klíčových oblastí úspěchu. OO v úzké spolupráci s OINF od poloviny II. čtvrtletí průběžně zadává tvůrci IS LČR požadavky na jeho aktualizaci. V současné době již proběhly školení uživatelů na první aktualizované aplikace, poslední balík programu obdrží podnik na konci listopadu 2005. VTR a VOO žádá všechny zaměstnance, aby věnovali maximální pozornost této problematice (zvláště pak zvládnutí využívání programů na všech řídicích úrovních podniku).
3. Podnik silně vnímá potřebu odpovídající motivace pracovníků, nevyjímaje zaměstnance na pozicích spojených s obchodní činností. Tato problematika bude řešena v úzké spolupráci se systémem diferenciální renty.
4. Poměr dodávek významným (nadregionálním) a regionálním odběratelům - jeho citlivé nastavení je velmi často diskutovaným tématem. Vedení vnímá snahu regionálních reprezentantů podniku o dodávky místním odběratelům, zároveň věří v úspěšné vybilancování s potřebami nadregionálních odběratelů. Nejkomplikovanější situace řešení těchto poměrů bude v sortimentu vláknina jehličnatá, a to nejkritičtější v roce 2006.
5. V současnosti zaváděná opatření mají charakter opatření nutných pro úspěšné pokračování obchodu v podstatně větších objemech roku 2006. Vývoj koncepce obchodu, softwarového a technického vybavení, podpora know-how zaměstnanců bude mít (musí mít) dlouhodobý rozměr.
6. Vedení podniku je přesvědčeno, že úspěch v oblasti obchodu je jedním z klíčových bodů realizovaných změn, uplatňovaných současným vedením v poslední době. Má jeho plnou podporu. ■

Ing. Bohumil Kos, Ing. Karel Luňák
Foto: Ing. Jaroslav Karas
podnikové ředitelství LČR



Hospodaření v lesích je ovlivňováno turistickým ruchem

KI Hradec Králové byl ustaven k 1. 1. 2004 jako organizační složka podnikového ředitelství Lesů České republiky, s. p. v návaznosti na optimalizaci organizační struktury podniku. V současné době je jedním ze třinácti krajských inspektorátů s územní působností pro Královéhradecký kraj. Krajský inspektorát Hradec Králové vykonává metodickou a kontrolní činnost pro čtyři lesní správy. Organizačně k němu přísluší také Semeňský závod v Týništi nad Orlicí a Oblastní správa toků Hradec Králové.

Rozhovor s ředitelem Krajského inspektorátu Hradec Králové Ing. Jiřím Černíkem

Kudy vedla vaše profesní cesta až k funkci ředitele KI v Hradci Králové?

Příroda a les mne lákaly od dětství. Jiná varianta než studium SLŠ po ukončení školní docházky nepřicházela v úvahu. Po maturitě na SLTŠ Trutnov a absolvování LF VŠZ Brno jsem v roce 1986 nastoupil jako výrobní mistr na polesí Krymlov ŠLP Kostelec n. Č. l. Od roku 1989 jsem pracoval v různých funkcích na LZ Kácov, zde jsem také po transformaci začal pracovat ve funkci zástupce lesního správce nově vzniklé LS Kácov. Od 1. 1. 1997 jsem nastoupil jako lesní správce LS Ronov n. D. Ve funkci ředitele KI pracuji od 1. 2. 2005.

Co vám momentálně dělá dobrou náladu?

Určitě je to spolupráce s kolegy v působnosti našeho KI na všech úrovních. V současné době řešíme řadu věcí, které přinášejí nové smluvní vztahy. Otevřená komunikace a diskuse o úkolech, jež před námi stojí, přispívá k jejich dobrému plnění.

Co vás naopak nejvíce zlobí?

Zbytečná administrativa a tabulkování.

Čím se můžete na vašem KI pochlubit? Jaká místa bychom určitě při jeho návštěvě neměli vynechat?

Náš inspektorát spravuje jedno z nejkrásnějších území Čech. Od dubových porostů v okolí Chlumce nad Cidlinou po skalní města v Českém ráji nebo na Broumovsku. Krásná procházka je Babiččiným údolím, kousek od něho se nachází vodní nádrž Rozkoš. Nelze opomenout ani okolí Hradce Králové a Jaroměřě s památníky sedmileté války (1756–1763). Na severovýchodě KI se rozprostírají Orlické hory, v zimě lyžařský a v létě cyklistický ráj. Na území našeho KI se nachází celá řada kulturních památek jako např. zámek Kuks, Trosky, dále lázně Velichovky, Sedmihorky, Bělohrad a třeba i ZOO ve Dvoře Králové.

Jakým způsobem eliminujete škody zvěří?

Stavy zvěře v honitbách se postupně dostávají na únosnou hranici, zajišťující zdárný vývoj mladých lesních porostů. Pro udržení tohoto trendu sledujeme stavy a plnění plánu lovu zvěře v režijních i pronajatých honitbách. Přes tyto pozitivní skutečnosti je ročně vynakládána značná část finančních prostředků určených pro pěstební činnost na ochranu kultur a mladých lesních porostů proti škodám zvěří. Výše uvedené náklady se snažíme snižovat používáním méně nákladných technologií. Nej důležitější však jsou stavy zvěře odpovídající úživnosti honitby.

Jak se stavíte k problematice vápnění a hnojení?

Během své praxe jsem se setkal s dobrými výsledky hnojení



Ředitel Krajského inspektorátu Ing. Jiří Černík

zejména na extrémních stanovištích, ale i s výsledky nulovými. Úspěšná chemická meliorace lesních porostů předpokládá především dokonalý rozbor půdy. Dobře zvolené hnojivo a technologii jeho aplikace, která je přizpůsobena konkrétním stanovištním podmínkám.

Jakým způsobem komunikuje váš KI s laickou veřejností? Někteří pracovníci se zapojili do programu lesnické pedagogiky, pořádají besedy pro žáky škol, zajišťují odborný výklad a program výletů do lesa. Tradicí se stal Den s LČR pořádaný v Ratibořicích. Navázána byla spolupráce se sdružením obcí Broumova a první kontakt byl učiněn se Sdružením Český ráj. V příštím roce připravujeme Lesnický den, na němž bychom chtěli obsáhleji seznámit veřejnost s prací lesníků.

Jak se vám daří pracovat s Programem 2000?

Program 2000 se stal nedílnou součástí naší činnosti. Při jeho realizaci se snažíme, aby budované objekty co nejvíce vyhovovaly svým uživatelům. Jedná se o parkovací místa v oblastech s velkou koncentrací návštěvníků, úpravy turistických tras, naučných stezek a odpočinkových míst. Příprava a realizace Programu 2000 slouží dále ke komunikaci mezi námi, regiony i laickou veřejností.

Když se vrátíte zpět v čase a představíte si sebe sama před několika lety, co s dnešními zkušenostmi říkáte svým tehdejšími ideálům a očekáváním?

Myslím si, že ideály, se kterými jsem šel studovat lesařinu, zůstaly. Změnila se cesta k jejich naplnění. ■

Jaroslav Panenka
podnikové ředitelství LČR

KRAJSKÝ INSPEKTORÁT HRADEC KRÁLOVÉ V DATECH

Přehled KI HK

LS č.	Název	Výměra katastrální	Výměra lesa	OLH	Stanovený limit		PČ/ha	TČ/ha
					Pěst. n. tis. Kč	Celková těžba m ³		
165	Rychnov n. K.	145 433	10 271	7 669	8 000	51 000		4,965 437
170	Hořice	163 461	15 589	6 837	19 000	65 000		4,169 607
172	Dvůr Králové	114 318	23 471	4 316	26 262	145 000		6,382 344
Celkem		423 212	49 331	18 822	53 262	261 000		5,388 093

Lesní správy Rychnov nad Kněžnou, Hořice a Dvůr Králové nad Labem obhospodařují celkem 49 331 hektarů lesů v majetku státu na katastrální výměře 423 212 hektarů. Lesní správy zároveň zajišťují pro soukromé majitele lesů pro lesy v majetcích obcí výkon funkce odborného lesního hospodáře, a to na celkové výměře 18 822 hektarů lesů. V současné době se lesní správy organizačně dělí celkem na 38 revírů.

Hranice KI Hradec Králové se z hlediska územně správního uspořádání převážně kryjí s hranicemi Královéhradeckého kraje. Částečně pak oblastní inspektorát zasahuje částečně do Libereckého kraje a v malé míře i do Středočeského a Pardubického kraje.

Z geografického hlediska se inspektorát rozkládá v oblasti severovýchodních Čech až po hranice s Polskem. Převážná část inspektorátu přísluší povodí Labe s hlavními přítoky Orlicí, Cidlinou a Jizerou. Pro reliéf krajiny je typický pře-

chod od Polabské nížiny v jižní části, přes vysoce produkční pahorkatinou část – podhůří Krkonoš a Orlických hor – až k nejvyšším polohám Orlických hor. Oblast Krkonošského národního parku spravuje MZP České republiky prostřednictvím Správy Krkonošského národního parku. Specifickou částí OI je pak Broumovská kotlina. Nejvyšší bod obhospodařovaného majetku představuje Anenský vrch (992 m n.m.) ve východní oblasti Orlických hor.

Geologické složení podloží je velmi rozmanité od váťých písků, přes svory a po čediče. Typickým znakem Podkrkonoší jsou hnědočerveně zbarvené půdy podkrkonošského a dolnoslezského permokarbonu.

Z lesnického hlediska se jedná o území s převahou kvalitních jehličnatých porostů a dominantním zastoupením smrku, které dosahuje v průměru 70 %. Druhou nejvíce zastoupenou dřevinou je borovice lesní 8 %, která je svým výskytem vlastní zejména oblasti Českého ráje, některým částem Broumovské kotliny a v neposlední řadě i nejjihnější části >>



Zlatem prokvetlé charakteristické porosty na území KI Hradec Králové

>> LS Rychnov nad Kněžnou. Její výraznější výskyt je tedy vázán na oblasti polabských štěrkopískových náplav a pískovcových skalních měst. Vyšší zastoupení listnáčů, zejména dubů, lze nalézt v nejnižší části inspektorátu na LS Hořice, celkem je na KI zastoupen 4 %. Buk je zastoupen významněji na části LS Rychnov nad Kněžnou (např. genová základna Potštejn), také 4 %. Výraznější zastoupení má dále MD 5 %.

Lesnatost je na území KI Hradec Králové 26 % a zastoupení lesů v majetku státu činí 48% z celkové rozlohy porostní půdy na spravovaném území.

Přírodní lesní oblasti – 17 Polabí, 18 Severočeská pískovcová plošina a Český ráj, 23 Podkrkonoší, 24 Sudetské mezihoří, 25 Orlické hory, 26 Předhoří Orlických hor.

Lesní vegetační stupně 0–7.

Převažující hospodářské soubory jsou HS 43 kyselá stanoviště středních poloh, 45 živná stanoviště středních poloh, 53 kyselá stanoviště vyšších poloh, 55 živná stanoviště vyšších poloh.

Celková roční těžba dříví lesních správ příslušných OI Hradec Králové činí celkem 266 tisíc m³. Lesy hospodářské zaujímají 88,4 % obhospodařovaných lesních porostů. Na lesy ochranné pak připadá 4,1 % a 7,6 % zaujímají lesy zvláštního určení.

Výrazným prvkem, který ovlivnil druhové složení a věkovou strukturu lesních porostů v podhůří Krkonoš, byla mnišková

kalamita z dvacátých let minulého století a poškození vrcholových částí Orlických hor imisemi v druhé polovině minulého století. Neblahý vliv na stav lesa v příhraniční oblasti KI Hradec Králové mělo rozsáhlé poškození porostů loupáním jelení zvěře v druhé polovině 20. století, zejména pak porostů nově zakládáných po druhé světové válce. Redukce nepřiměřených stavů zvěře byla tedy jedním z hlavních úkolů lesního hospodáře v 80. a 90. letech minulého století. Z hlediska současného obhospodařování státního majetku hraje v některých oblastech významnou roli i jistá roztříštěnost, daná rozsáhlou restitucí soukromých majetků a majetků obcí po roce 1989. Čtvrtým významným vlivem pro současné hospodaření lesních správ v působnosti KI Hradec Králové je zastoupení velkoplošných i maloplošných chráněných území, zejména pak Chráněných krajinných oblastí Český ráj, Orlické hory a Broumovsko.

V neposlední řadě ovlivňuje hospodaření v lesích velký zájem veřejnosti o tyto lokality.

Strategie trvale udržitelného lesního hospodářství s důrazem na podrostní způsob obnovy je základním principem hospodaření Lesů České republiky, s.p. od jejich založení v roce 1992.

Plnění produkčních funkcí lesů založené na produkci obnovitelné dřevní suroviny je samozřejmě spojeno i s naplňováním všech ostatních funkcí lesů zejména půdoochrannou, vodoochrannou, rekreační atd.



Smrkový les s rozmanitým podrostem modřínu, borovice a břízy



Výstavek borovice

Pro podporu rekreační funkce lesů – funkcí veřejného zájmu realizují LČR plně ze svých prostředků „Program 2000“, zaměřený na výstavbu, obnovu a údržbu zařízení sloužících všem návštěvníkům lesa. Stranou nezůstávají ani opatření na podporu biodiverzity. Každoročně investují lesní správy značné finanční prostředky pro podporu těchto veřejně prospěšných funkcí lesů. Samostatnou kapitolou pak zůstává i programová spolupráce LČR například s Českým svazem ochránců přírody, která má již dlouholetou tradici, nebo třeba kurzy lesní pedagogiky organizované školenými zaměstnanci LČR pro školní mládež.

Zajímavosti (turistické):

- všechny tři CHKO s možností turistického využití (značené turistické cesty) v letním i zimním období, unikátní skalní města v Českém ráji, Adršpach...
- naučná stezka v Deštném v Orlických horách (LS Rychnov nad Kněžnou), Koliba (LS Choceň mimo OI 37)
- rozhledna na vrchu Ruprechtický Špičák s nadmořskou výškou 881 m, vyhlídka Hvězda (LS Broumov)
- hrad Trosky – rozhledna (LS Hořice),
- Zámek Kuks, (LS Dvůr Králové)



Buk lesní v podzimním šatu



>>



Přírodní zvláštnosti Nového Hradce

LS Rychnov n. K.

LHC Opočno, LHC Rychnov n. K.

Vzhledem k rozsáhlým restitucím značně roztržštěný majetek ve správě LČR.

Zastoupení dřevin: SM 71,50 %, BO 7,30 %, BK 5,68 %, OL 5,26 %

Těžba: 51 000 m³

Zalesnění: 36 ha

Přirozená obnova: 13 ha

Nahodilá těžba: 15–20 %

Převládající vyráběný sortiment je jehličnatá kulatina.

Lanovkové terény

Zajímavosti: Orlické hory, Babiččino údolí

LS Dvůr Králové

Významné zastoupení SM monokultur vzniklých po mníškové kalamitě, v současné době ve stádiu obnovy.

LHC Podkrkonoší, LHC Broumov

Zastoupení dřevin: SM 72,5, BO 9, MD 6 %, BK 4 %, BR 3 %

Těžba: 145 000 m³

Zalesnění: 150 ha

Přirozená obnova: 39 ha

Nahodilá těžba: 20 %

Převládající vyráběný sortiment je jehličnatá kulatina.

Lanovkové terény

Zajímavosti: CHKO Broumovsko, Adršpašsko-teplické skály, Broumovské stěny, horolezecké terény

LS Hořice

Největší zastoupení DB v rámci KI v jižní části LS.

Severní části SM monokultury.

LHC Hořice

Zastoupení dřevin: SM 43,42 %, BO 11,31 %, DB 24,72 %, MD 4,78 %, BR 3,31 %

Těžba: 65 000 m³

Zalesnění: 90 ha

Přirozená obnova: 11 ha

Nahodilá těžba: 20 %

Převládající vyráběný sortiment je jehličnatá kulatina, výroba DB sortimentů dobré zpeněžení.

Zajímavosti: CHKO Český ráj, Lázně Bělohrad, Velichovky, hrad Pecka, Trosky

Ilustrační foto Petr Grepl

Sídlo, adresa, kontaktní údaje



Lesy České republiky, s. p.

Krajský inspektorát Hradec Králové

Přemyslova 1106

501 68 Hradec Králové

tel. 495 860 349

fax 495 262 391

oi37@lesycr.cz, ki37@lesycr.cz

Náročnost služby se navýšila

„Naše správa je historicky vázána na škůdce, protože její značnou část postihla ve 20. letech minulého století rozsáhlá mnišková kalamita,“ říká Ing. Jindřich Litomiský, lesní správce z Lesní správy ve Dvoře Králové nad Labem.

Popište nám, jak vlastně vznikla Lesní správa Dvůr Králové. V roce 1997 byly spojeny tři malé krkonošské závody Harachov, Vrchlabí a Horní Maršov v jednu Lesní správu Dvůr Králové. Tato správa ovšem nevznikla klasickým způsobem v rámci kupónové privatizace jako ostatní lesní správy. My jsme totiž nějaký čas fungovali jako Podkrkonošské lesní závody, teprve rozhodnutím generálního ředitele podniku byly tyto závody zrušeny, a tím tedy vznikla naše lesní správa. V té době byl objekt, ve kterém dnes ve Dvoře Králové sídlíme, v rekonstrukci, takže jsme přes rok měli sídlo ve Vrchlabí. Podobu, v jaké byla v roce 1997 založena, si správa udržela do konce roku 2004, kdy se v rámci reorganizačních změn podniku upravovaly hranice lesních správ na hranice krajů. K 1. lednu 2005 od LS Dvůr Králové odešly revíry, které byly v Libereckém kraji, a naopak se naše lesní správa spojila s LS Broumov. Takže v současné době patříme mezi ne zrovna malé lesní správy, na katastrální výměře 120 tisíc hektarů máme necelých 25 tisíc hektarů lesa a těžíme 150 tisíc kubíků ročně.

Prozradte, co ze svého pohledu považujete za v současnosti největší problém.

Největší problém? Problémy samozřejmě jsou, ale jsou tu od toho, aby se řešily. Zatímco v oblasti bývalé LS Dvůr Králové je, řekl bych, organizační struktura optimální, na LS Broumov momentálně začínáme tvořit nový hospodářský plán. Jelikož podnik má svou strategii a představy, jak by měly vypadat budoucí revíry, dojde, jak víme, k vytvoření nových revírů, které budou odpovídat trendu optimalizace.

Máte z tohoto kroku obavy?

Nemám. Jde o to vše důkladně vysvětlit lidem a já věřím, že to pochopí... Ptal jste se na problém současnosti, musím tedy odpovědět, že podle mého je současná situace opravdu složitá, protože práce revírníků se velmi zintenzivnila. Mám na mysli novou strategii podniku, podle níž prodáváme značnou část dříví ve vlastní režii. Což je pro revírníka kolikrát téměř nad rámec jeho časových možností. Život pracovníků určitě přitvrdil, každý z nás má práce nad hlavu. Právě v takové situaci záleží na tom, jak to lesníkům vysvětlíte a motivujete je. Obávám se, že zejména dříve narození kolegové se často dostávají na samou mez svých fyzických sil. Jde o to, aby každý mohl mít pocit, že za to, co vykoná, může položit ruku do ohně. Náročnost služby, kterou většina z nás bere jako poslání, se výrazně navýšila.

Nakolik vás na vaší správě trápí sama příroda?

Jsme správa, která je historicky vázána na škůdce, protože její značnou část postihla už ve dvacátých letech minulého století rozsáhlá mnišková kalamita. A mniška se v intervalu, mým odhadem, sedmdesáti let vrací. Musíme se proto mít na pozoru a neustále monitorovat stav. V roce 1995 jsme odhalili prvotní velký žír mnišky a díky pracovníkům Lesů ČR byl odhalen i velký žír na majetku městských lesů. Díky tomu, že jsme vše odhalili včas, byla celá oblast ošetřena a zabránilo se žíru velkého rozsahu. Od té doby musí každý revírník bedlivě sledovat stav tohoto škůdce. Pokud jde o kůrovce, myslím, že ho máme pod kontrolou, nemáme s ním v současnosti výrazné problémy.



Ing. Jindřich Litomiský, lesní správce

Dosud jsme se bavili jen o problémech. Co vás naopak těší?

Už mé samotné povolání, protože ho opravdu dělám jako koníčka. Pokud se nám bude dařit pěstovat lesy pro radost i pro efekt a lesy zůstanou zelené, pak mě to bude těšit dvojnásobně. Radost mi momentálně dělá i příkaz pana generálního ředitele o myslivosti, na němž jsem se částečně podílel. Myslím, že vystihuje potřeby a názory většiny pracovníků LČR.

Na závěr nám, prosím, prozradte, kam bychom se na vaši lesní správu měli určitě podívat.

Víte, je docela těžké říct pár konkrétních tipů. Na každém revíru je co ukázat. Jsou například oblasti, kde se nám daří obnovovat pomniškoviny, třeba na revíru Hradiště, řada hezkých objektů je na území Broumova... Ale takhle to říct nejde. Mám pro vás jedinou odpověď: přijďte, rád vás provedu. ■

Profil Krajského inspektorátu Hradec Králové a LS Dvůr Králové nad Labem připravili
Ing. Jaroslav Karas a Jaroslav Panenka
podnikové ředitelství LČR



Ilustrační foto LS Dvůr Králové

Dnešní sokolnictví je náročnější než dříve

Sokolnictví, tedy umění cvičit dravé ptáky a používat je k lovu, vzniklo velmi dávno. Nejstarší nalezené doklady o něm pocházejí již ze druhého tisíciletí před naším letopočtem, ale všeobecně se usuzuje, že je ještě starší. Kolébkou sokolnictví pravděpodobně byla střední Asie, odkud se záhy rozšířilo do Indie a dále na východ, také na západ, snad přes Střední východ až na Balkánský poloostrov. Ve střední Evropě se sokolnictví prokazatelně objevuje od doby velkého stěhování národů. Hunský vojevůdce Atilla měl na svém štítu vyobrazeného sokola a na dobytelském tažení byl doprovázen cvičenými sokoly a jinými dravci. Největšího rozmachu evropské sokolnictví doznalo ve středověku, pak však s rozvojem palných zbraní postupně zaniklo.



Neuvěřitelný rozsah pohybu hlavy jestřába lesního



Nad úlovkem

Stejně jako mnohé jiné historické tradice a kulturní hodnoty bylo i sokolnictví u nás znovu vzkríšeno. Stalo se tak na počátku minulého století zásluhou několika jednotlivců. Postupně získávalo stále více příznivců, byly objevovány dávno zapomenuté metody výcviku a lovu. Po změnách v legislativě, díky nimž se stalo jedním z možných způsobů lovu zvěře, byl v r. 1967 založen Klub sokolníků. Paradoxně to bylo v době, kdy se z naší přírody v důsledku používání nevhodných pesticidů vytráceli poslední sokoli a rarozi. Kvůli této skutečnosti novodobé sokolnictví nezahrnuje pouze výcvik dravců a lov s nimi, ale obsahuje také výrazné prvky ochrany ohrožených druhů dravců i sov, kromě sokola a raroha rovněž řady dalších druhů. S ohledem na nedostupnost dravců z přírody byly propracovány metody odchovu mláďat v zajetí tak, že právě nejohroženější druhy dnes sokolníci odchovávají naprosto běžně. Odchovy se daří dlouhodobě a rok od roku se zvyšují, jen v loňském roce bylo například odchováno na 350 mláďat sokolů, rarohů, orlů a dalších dravců. Tím je nejen pokryta potřeba dravců pro sokolnický výcvik a lov či pro obměnu chovných jedin-

ců, ale část může být za účelem obnovy a podpory přirozených populací sokolů a rarohů každoročně vypouštěna do přírody. Tato vysoce pozitivní skutečnost je však velmi málo známa na rozdíl od naprosto ojedinělých excesů - porušení zákona na ochranu přírody, které byly v médiích zevrubně pobírány.

Dnešní sokolnictví je zajisté náročnější než kdykoliv dříve. Jak jsme si řekli, neomezuje se pouze na výcvik a lov, ale obsahuje řadu dalších činností. Vedle každodenního zvládání praktických věcí, držení dravců, odchovu mláďat, jejich výcviku a lovu, včetně řešení problematiky výživy a zdraví dravců, musí současný sokolník disponovat značnými teoretickými vědomostmi potřebnými k vyřizování sokolnické agendy. Někdy to vypadá, že se naše praktické sokolnictví utopí v horách nejrůznějších dokladů vyžadovaných orgány státní správy. Jako by nestačilo, že každý člen Klubu sokolníků musel nejdříve složit zkoušku z myslivosti a následně i zkoušku sokolnickou a k lovu s dravcem musí mít kromě loveckého lístku i povolení loveckého

dravce a jeho evidenční kartu. Podle zákona na ochranu zvířat proti týrání musí být k držení dravců schválený řád, další řád musí být zpracován v případě, že sokolník chce své dravce předvádět na veřejnosti, např. při ukázkách ve školách či na výstavách.

Pravá byrokratická mašinérie se však rozjíždí podle zákona o ochraně přírody a krajiny a podle zákona o ochraně druhů živočichů a rostlin a obchodování s nimi. Každý sokolnický dravec, i naprosto běžný, jako je jestřáb, krahujec, káně či poštolka, musí totiž mít buď osvědčení o vzetí do evidence, nebo registrační list, resp. výjimku z ochranných podmínek živočichů k chovu. Aby bylo možno dravce získat koupí či výměnou, musí dravec mít také výjimku ze zákazu obchodních činností, tzv. Cites. Sokolník musí dodržet stanovené lhůty k podání žádosti. I pro vyřízení těchto žádostí jsou lhůty, těmi se však některé orgány ochrany přírody příliš nezátěžují a značně je překračují s odvoláním na nedostatek úředníků, dovolené, složitost správního řízení a jeho protahování, způsobené některými účastníky řízení, především tzv. ochránářskými subjekty, které jsou proti všemu a všem atd. Největší brzdou však je snaha některých úředníků vykládat zákon po svém, být tzv. „papežtější než papež“ či nově „bruselštější než Brusel“. To se projevuje vymáháním nejrůznějších dokladů a důkazů po žadateli tzv. nad rámec zákona. Ony totiž oba naposled zmiňované zákony obsahují množství nejednoznačných ustanovení, které z nich dělají normy tak složité, že jim

málokdo může dobře rozumět. A právě tato skutečnost bývá při řízeních zneužívána.



Vše je v lidech, a tak naštěstí tam, kde jsou úředníci normální a vstřícní, zkrátka taková, jací mají úředníci být, sokolník splní zákonem dané povinnosti a potřebný doklad obdrží včas. Právě včasnost je velmi důležitá. Vždyť dravci dospívají velmi rychle, např. s výcvikem sokolů či rarohů je třeba začít nejpozději po úplném dopeření, což je kolem 45 dní od vylíhnutí. Výcvik začíná získáním důvěry dravce v sokolníka, který o něj pečuje, krmí jej a zvyká na podněty v civilizovaném prostředí. Mladý dravec se tak musí seznámit se spoustou věcí, s lidmi, psy a ostatními domácími zvířaty, s auty a také se spoustou zvukových podnětů, včetně toho nejpříjemnějšího, totiž volání a pískání sokolníka při jeho krmení. Právě tyto zvukové signály jsou velmi důležité při další fázi, výcviku v letu. Na zavolání dravec přiskakuje a později na stále větší vzdálenost přilétá na sokolnickou rukavici s kouskem masa jako odměnou, např. jestřáb či orel, nebo na tzv. vábitko s odměnou pro sokolovité dravce. Vábitko je jednoduchá atrapa kořisti, např. kůží zčásti obšitá kachní křídla na delším řemínku napodobují ptáka. Obratným točením vábitka ve vzduchu tak, aby letícího dravce neuhodil, může sokolník docílit útoku dravce. Počet útoků, kdy sokolník s vábitkem na poslední chvíli před sokolem uhne, se postupně zvětšuje, a dravec se tak učí v letu reagovat na únikové manévry budoucí kořisti. Teprve po získání značné letové dovednosti je možno přejít k samotnému lovu. >>



Káně Harrisova může ulovit i zajíce

>>



Bílí sokoli lovečtí (dle ornitologické terminologie rarozi lovečtí) byli v historii předmětem tzv. „těžké diplomacie“. Po porážce v bitvě proti Turkům r. 1396 poslal francouzský král Karel VI. jako výkupné za své dva zajaté maršály několik norských sokolů loveckých a vévoda Burgundský vykoupil svého syna z tureckého zajetí 12-ti bílými sokoly.

Způsob lovu se liší podle druhu dravce. Zatímco jestřábi a orli se většinou na kořist vypouštějí přímo z rukavice a útočí vodorovným letem, sokolovití dravci se obvykle nechají před útokem vykroužit do výšky a pak útočí shora. Právě při takto vedeném útoku dosahují velké rychlosti, běžně zřejmě kolem 300 km v hodině. Velmi zajímavý byl experiment, při kterém byl z letícího letadla vypouštěn za vábítkem sokol. Po určitém tréninku dosáhl při takto vedeném střemhlavém útoku rychlosti kolem 450 km v hodině.

Kořist je různá podle druhu dravce. S jestřáby se loví zajíci, bažanti a kachny, s orly se obvykle loví zajíci a někteří jsou schopni ulovit lišku nebo srnčí zvěř. Se sokoly a rarozy se loví pernatá zvěř v letu, tj. bažanti a kachny. Vzácně jsou někteří rarozi schopni ulovit zajíce. Nejhezčí útok raroha na zajíce jsem viděl na podzimním opočenském sokolnickém setkání před pětadvaceti lety v Nepasicích u Hradce Králové. Tehdy raroh kroužil v obrovské výšce, když před skupinou sokolníků vyběhl slušně velký zajíc. Běžel po louce a raroh o něj po střemhlavém letu jakoby lehce zavadil. Po elegantní otočce dosedl na již mrtvého zajíce, který po zásahu do hlavy udělal dobře metrové salto a zůstal bez hnutí ležet.

Ano, podzimní lov, to je pro sokolníka završení celoroční péče o dravce, každodenní starosti a úmorná námaha jsou zapomenuty a ze sokolníka chovatele se na několik týdnů stává sokolník lovec. Vůbec to však neznamená, že by se nechal zaslepit touhou po úlovku. Naopak, dobře si uvědomuje, že je jen zúčastněným pozorovatelem přírodních zákonů, neustále probíhajícího dění v přírodě, které snad jen neznalému člověku může připadat neuvěřitelně kruté. Lovecká sezóna je



Sokolníci v dobových kostýmech; panovník měl vždy k dispozici na výběr několik dravých ptáků

nejen příležitostí k poznání obdivuhodných schopností dravce při útoku, jeho postřehu, rychlosti a obratnosti, ale také stejně obdivuhodných vlastností jeho možné kořisti. Možná proto, že zdaleka ne každý útok je úspěšný. Vždyť i zajíc a bažant mají stejné schopnosti, jež jim umožňují dravcům uniknout. Pravý sokolník svého dravce miluje a přeje mu kořist, ovšem také si uvědomuje onen propastný rozdíl mezi lovem a zabíjením. Dobře ví, že na sokolnickém lovu není tím nejpodstatnějším materiální úlovek, nýbrž duševní zážitek, a proto se vždy snaží o naplnění sokolnického hesla: „**Nelovíme pro kořist, ale pro všechno to krásné při lovu**“.

Letošní rok je pro českou myslivost a sokolnictví obzvláště významný. Poprvé se zde konalo zasedání Mezinárodní asociace pro sokolnictví a ochranu dravců (I.A.F.). Tato asociace sdružuje sokolnické organizace ze 40ti zemí celého světa a zabývá se řešením otázek spojených s praktickým výkonem sokolnictví, příslušnou mysliveckou a ochrannářskou legislativou členských zemí a také problematikou racionální ochrany populací dravců v přírodě.

Delegáti z jednotlivých zemí byli nadšeni prohlídkou historických částí Prahy. Její historie jim učarovala a památky si prohlíželi s neskrývaným obdivem.

Hlavní zasedání se konalo na zámku v Opočně, ve stejných reprezentativních prostorách, kde byl v listopadu r. 1967 na ustavující konferenci založen Klub sokolníků. ■

Ing. Petr Zvolánek
podnikové ředitelství LČR

Foto: Ladislav Melo, Ing. Petr Zvolánek



Zkušený průvodce honitbou Miloš Kříž



Konference I.A.F. se konala v reprezentačních prostorách zámku v Opočně

Ohlédnutí za „těžbou cílových tloušťek“

Poprvé jsem byl poučen o existenci „těžby cílových tloušťek“ recenzí knihy H. Reiningera *Těžba cílových tloušťek nebo výběr v lese věkových tříd*. Krátce na to jsem také knihu samotnou získal a prostudoval ji. Pak mně trvalo další 3 roky, než jsem tuto informaci „strávil“, metodu pochopil, po osobní návštěvě v lesích kláštera Schlägl, tj. u jejího autora, a diskusi s ním se stal jejím stoupencem, napsal o ní informativní článek v *Lesnické práci* 8/1997 a poté knížku lesmistra Reiningera také přeložil (1997). V září 1998 byly v časopise *Lesu* zdar shrnuty v příloze k č. 9 všechny diskusní články k tomuto tématu. Vlna diskusí o tématu nakonec vyústila v knížku prof. Zdeňka Polena *Výběr jednotlivých stromů k obnovní těžbě v pasečném lese* (1999), kterou jsem pochopil hlavně jako reakci na těžbu cílových tloušťek. Byla a je vysoce hodna prostudování. V roce 2001 jsem ji replikoval úvahou *Ke kritice těžby cílových tloušťek, vydanou na internetu*.

Rokem 2005 se dovršuje desetileté české povědomí o této pěstební-těžební koncepci. V českém lesnictví vyvolala mnoho názorů, možná více námitek a odporu, resp. varování než souhlasu, aspoň pokud se týče zveřejněných příspěvků k ní. Pokud vím, přesto vzbudila zájem českých lesníků na vlastní oči vidět konkrétní pěstební výsledky přímo v lesích kláštera Schlägla v Rakousku, kde vznikla a několik desetiletí byla úspěšně využívána. Hodné pozornosti je i to, že sám prof. Poleno po mnoho let osobně vedl letní závěrečné exkurze svých studentů právě do Schlägla. Ačkoliv jsem neprováděl žádný průzkum, jak dalece se v naší praxi uplatnilo pojetí pěstění lesa dle Reiningera, které přímo ve Schläglu vidělo a bylo jím nadšeno mnoho českých lesníků, snad některé z nich skutečně natolik zaujalo, že si je „v malém“ vyzkoušeli i u nás.

Dovoluji si v tomto článku při této příležitosti jednak připomenout hlavní zásady těžby cílových tloušťek (dále jen TCT), jednak zmínit v nedávné minulosti řečené výhrady některých lesníků k ní a pokusit se jim oponovat. Tím tak trochu oživit zájem o tuto pozoruhodnou pěstební metodu, a to přestože za poněkud pozměněných podmínek na trhu se dřevem, totiž, jak se zdá, za jistého poklesu zájmu (snad dočasného) o tlusté kmenové dříví jako produkční domény právě TCT.

O co H. Reininger těžbou cílových tloušťek usiloval?

- O výběrnou těžbu nahrazující holou seč. To znamená těžbu cílových stromů (C-stromů) jako stromové elity, až dorostou do tloušťky poskytující nejlepší hospodářský výsledek, který výslovně vztahuje ke *kulminačnímu bodu hodnotového vývoje (přirůstu)*. Tj. kdy výčetní tloušťka (VT) odpovídá největšímu objemu nejlepe zpenžitelných sortimentů. Optimální je však VT až tehdy, je-li strom současně mýtně zralý a plně nebo skoro plně využije svůj přirozený růstový potenciál. To je tehdy, když běžný přírůst kulminuje, rovná se průměrnému přírůstu věkovému. V době autorem obhospodařovaného klášterního lesa mělo nejvyšší finanční hodnotu tlusté kmenové dříví (nevím, zda tomu tak je v Rakousku dosud). Proto zcela pragmaticky usiloval o jeho maximální produkci s cílovou VT 42 cm u smrku, vypočítá-

nou pro Schlägl prof. Sterbou (VT nemá a nemůže mít všeobecně platnou jednotnou hodnotu, odvozuje se podle několika ukazatelů pro každou dřevinu, porost nebo HS a platný ceník sortimentů na trhu s dřevem.) Cílová tloušťka se využívá jako náhradní, snadno zjistitelný přibližný ukazatel mýtní zralosti stromů a doby výnosově optimální těžby místo prakticky a ve velkém rozsahu provozně nezjistitelné kulminace běžného přírůstu (např. podle dvouargumentové tabulky prof. Polena).

- O takové pěstění lesa, aby se mohly těžit tlusté C-stromy co nejdříve a poté co nejdéle, slabého dřeva s nejhorším hospodářským výsledkem co nejméně. Aniž by rané zahájení této těžby v mýtních (či skoro mýtních) smrčínách ohrozilo jejich stabilitu proti větru.

- O co nejširší využívání samočinných růstových procesů nejen přirozené obnovy, ale i autoredukce v podrostu nové generace lesa, samočištění a diferenciaci dimenzí jejich stromů, a tím i členitě porostní struktury, tj. *automatické biologické racionalizace*, snižující nutnou práci a náklady LH v péči o les. Tzn. tyto procesy navodit a pak do nich přirodě zasahovat co nejméně.

Jakým pěstebním obsahem zajišťuje těžba cílových tloušťek tyto cíle?

- *Strukturující* (strukturní) probírkou jako typem úrovně výchovy. Jejím úkolem je především podporovat a dále rozvíjet přirozenou tendenci lesa věkových tříd ke stromové diferenciaci, ve stejnověkových porostech především tloušťkové, nikoliv ji potlačovat podúrovnňovou výchovou. Spočívá v podpoře především elitních tlustých C-stromů 1. série (C1-stromů), chybí-li, pak elitních středně tlustých – ve smrkových porostech 250–300 ks/ha. Tím nepřímo i dalších, zatím slabých C-stromů budoucí 2. série (C2-stromů) přibližně v téže počtu jako C1-stromů. To znamená soustředit jakostní přírůst a péči o zásobu na smysluplně omezený počet nejlepších stromů v porostu. Přesto však větší počet, než s jakým počítá dosavadní metoda C-stromů (cca 300+300 místo 400–500 ks/ha u smrku), tzn. pro poněkud nižší zápoj horní vrstvy porostu s C1-

stromy pro 2. vrstvu s budoucími C2-stromy. Slabší podúrovňový strom se těží ve prospěch tlustšího C-stromu jen tehdy, když mu zcela zřetelně škodí. Část jakostních tzv. „blíženců“ (blízko sebe rostoucí dvojice-trojice přibližně stejně jakostních stromů) se však ponechává bez zásahu do mýtnosti, což přispívá ke stabilizaci porostu (převzato od „skupinové probírky“).

- Pěstební péčí jednak o podrost, spočívající zpočátku v autoredukci s umírněnými, spíše jen korigujícími zásahy v nárostech a mlazinách, jednak o mateřský porost individuální selekcí stromů podle měřítek vitality, jakosti a přírůstu. Teprve nakonec podle individuální tloušťky stromů, tzn. selekcí od počátku zaměřenou na podporu C-

stromů se zmíněnými měřítky. Předpokládá se, že se samoobnova přitom dostaví spontánně ještě při příznivě vyšším zakmenění.

- Obnovní těžbou **nízké intenzity**, přibližně ve výši BP porostu za těžební interval (kolem 50 plm/ha/5–6 roků), která po dlouhou dobu zachovává poměrně vysokou porostní zásobu, vysoké, ale nikoliv plné, zakmenění (0,7–0,8) a zápoj, zajišťuje proto vysoký porostní přírůst a pěstební efekt dlouhodobého, různě silného clonění podrostu mateřským porostem podporujícím autoregulaci podrostu.

- Těžbou maxima hmoty minimem stromů.

>>



Výběrová těžba ve víceetázovém porostu

- >> ● Využíváním specifického ukazatele obnovní těžby nad podrosty, typického pro výběrný princip, tzn. dorůstání obou sérií C-stromů do předem stanovené cílové tloušťky. Tím se realizuje dlouhá zmlazovací a obnovní doba významně podporující autoregulační proces v podrostu. Neplatí žádná jiná omezení než zdravotní stav C-stromů, jejich jakost a přírůstové hledisko. Žádný časový údaj o dožití porostu se předem neurčuje.

TCT je pěstební algoritmus, jehož využití stručně shrnuje Poleno (1999), když Reiningerovu metodu hodnotí:

„...aplikace principů výběrů v lese věkových tříd (tím má Poleno na mysli TCT) umožňuje využívat krok za krokem všechny přednosti přisuzované dosud pouze lesu výběrnému. Intenzivní pěstování lesa tak umožňuje pracovní extenzifikaci a biologickou racionalizaci. O dosud vzdálený cíl výběrného lesa se bezprostředně neusiluje; k jeho přibližování však dochází samovolně, obdobně jako při vzniku úplavu (zvířeného proudění vody za plující lodí), a k jeho postupnému zrodu tak skutečně může dojít v dosud blíže neurčeném časovém horizontu“.

Prof. Poleno přiznává TCT charakter výběrné seče spontánně směřující k různověkému, výškově a tloušťkově diferencovanému smíšenému víceetážovému či stupňovitému lesu výběrného typu, aniž by šlo o takový úmysl. *„Když se obnova porostu zahajuje asi v 70 letech, dochází při dlouhé obnovní době v rámci stávajícího modelu obmýtní k trvale dvouvrstevné porostní výstavbě,“* uvádí Reininger (1992). Protože podle něj můžeme výběrný les posuzovat v nejširším smyslu jako výnosový les s dvou- nebo vícevrstevnou

výstavbou, je TCT vlastně přechodem k výběrnému lesu, dosažitelnému za jistých příznivých okolností (především vysoké tloušťkové diferenciace) již v první generaci nové vznikajícího lesa obnovou.

Námítky vůči těžbě cílových tloušťek

● **Těžba cílových tloušťek a cílové stromy:** *C-stromy během dalšího vývoje porostu se mohou jakostně zvrhnout nebo dokonce „zmizet“ (odumřít, vývraty, zlomy apod.)* Jde skutečně o zásadní připomínku. I Assmann uvádí, že brzy vybraná „zázračná dítká“ ne vždy přinášejí trvale nejlepší výkon. Podobně i Schädelin (1936) konstatuje: *„Naše rozhodnutí nejsou vždy ‚přímou trefou‘, zčásti pro kolísání růstu a vývoje stromů. To v okamžiku rozhodování, tj. během vyznačování, nemůžeme rozpoznat a zohlednit...“* U smrku to Reininger nepovažuje za podstatné, protože k jeho pozdější samovolné jakostní přestavbě dochází málokdy. Jiné výpadky jedinců, ostatně u úrovňových, elitních a zpravidla i tlustších C-stromů spíše malé četnosti, při rezervě dalších 200–300 C2-stromů nejsou příliš významné. U listnáčů s větším rizikem „přestavby“ se tomu lze dobře vyhnout. A to tím, že výběr C-stromů se provádí až v době, kdy morfologická změna růstu elitních stromů, příp. jejich výpadek již nebývá častý. To znamená ve věku porostu okolo poloviny doby obmýtní, tedy nikoliv příliš brzy ve věku kolem 30 let.

● **Těžba cílových stromů a porostní výchova:** *Výchova mladých smrkových porostů prováděná dle této metody odstra-*



„Čekatelé“ v porostu obhospodařovaném dlouhodobým výběrem

něním silných stromů v porostu bude mít obecně negativní vliv na jeho vývoj, zejména produkci a stabilitu. Nic takového se TCA pochopitelně neděje. Ani relativně tlustý strom v předmýtním porostu totiž není z hlediska přírůstu zralý, a tudíž se principiálně netěží, pokud není vysloveně vadný. Mimoto strukturální probírka, jako součást širěji pojaté TCT, má za úkol také stupňovat tloušťkovou a výškovou diferenciaci porostu jako celku a podporu C-stromů, zvláště v intenci záměru těžit zralé C-stromy co nejdříve a pak co nejdéle. Přednostně při výchově těžit tlusté, ale dosud nezralé stromy by proto byl kontraproduktivní nesmysl se strukturální probírkou neslučitelný, protože těžba skutečně zralých tlustých C-stromů by se jen oddalovala a navíc s přírůstovými ztrátami. Kladný směr a jakostní obsah strukturální probírky je zaměřen v první řadě na podporu nejlepších, relativně nejtlustších a středně tlustých stromů (pokud středně tlusté jsou lepší než nejtlustší) v úrovni, tj. vybraných a nejlépe i označených C1-stromů, a tím nepřímo i dalších stromů v podúrovni, zčásti budoucích C2-stromů.

● **Těžba cílových tlouštěk a objemová produkce:** *Přednostní těžbou nejvyšších, nejtlustších stromů se předčasně likvidují neproduktivnější, nejlépe přirůstající složky zásoby.* Kritika TCT je v této věci mylná, přestože se opírá o známý objektivní fakt, který vyjádřil prof. Poleno (1999) takto: „Jakkoliv vývoj tloušťkového přírůstu vypadá u některých sledovaných tenkých stromů velice nadějně, je třeba si uvědomit, že tloušťkový přírůst sám o sobě je málo přesvědčivá veličina, poněvadž velkou roli hraje tloušťka stromu, na které se tento přírůst realizuje.“ Absolutní přírůst je logicky tím větší, čím větší je tloušťka stromu, na které se ukládá. Toto tvrzení však postrádá ještě jeden důležitý údaj, a to přírůstové procento (p%) jako velikost běžného přírůstu – letokruhů – vyjádřena v procentech veličiny, na které se ukládá – např. výčetní základny) jako přírůst relativní. Totiž: lepšími nositeli přírůstu, a tedy výnosově efektivnější, jsou stromy s větším p%, což je rovněž logické. Proto je důležité vědět, jaké tendence se jak při těžbě, tak při dalším setrvání stromu v porostu tímto ukazatelem uplatňují v závislosti na tloušťce, věku a postavení stromu v porostu (stromové třídě). Bez podrobností k tomu uvádím toto: „Posuzujeme-li p% podle tloušťkových stupňů u každé stromové třídy, zjišťujeme zpravidla pokles směrem k nejtlustším stromům ve třídě.“ (Poleno, 1969, 1970, 1999). Přitom má p% rozhodující vypovídací hodnotu pro průběh přírůstových ztrát celého porostu (a o ty hlavně jde – aby byly co nejnižší) po těžbě stejného objemu hmoty v závislosti na jejím průměrném p%. A to v tom smyslu, že k menším přírůstovým ztrátám na redukované zásobě dochází po těžbě stromů s nižším p%. Tvrzené lépe pochopíme z příkladu těžby dvou skupin stromů stejného objemu, ale odlišného průměrného p%, s následným pětiletým přírůstovým vlivem na redukovanou porostní zásobu: k obnovní těžbě jsou potenciálně vhodné stromy s průměrnou hmotností jednak 1,0 m³ s průměrným p% = 2,5, jednak 1,5 m³ s průměrným p% = 2,0. K těžbě 100 m³ se vyteží buď 100 stromů s prům. hmotností 1,0 m³ s přírůstovou ztrátou na redukované zásobě 12,5 m³ (100 $\times$ 0,025 $\times$ 5) nebo 67 stromů s prům. hmotností 1,5 m³ a s přírůstovou ztrátou na redukované zásobě 10,0 m³ (100 $\times$ 0,02 $\times$ 5), tj. rozdíl 2,5 m³ v neprospěch těžby slabších stromů s vyšším p%, a tudíž i s vyšší přírůstovou ztrátou na redukované zásobě. Takže je vhodnější vytežit tlustší stromy s nižším p%.

Předchozí nutno trochu blíže vysvětlit: v době dozrávání C-stromů do mýtní zralosti se výběr stromů k mýtní těžbě provádí převážně z C-stromů, tj. stromů převážně téže stromové třídy. To znamená, že pro výběr stromů k těžbě s nižším přírůstovým procentem můžeme využít jako jisté vodítko prof. Polenem zjištěnou a shora citovanou tendenci

(pokles p% směrem k tlustším stromům v téže stromové třídě). Tím nahradit jinak provozně sotva reálné měření šířky letokruhů pomocí vývrtů nebo zezem u velkého počtu stromů, vyhodnocení jejich p% a teprve z nich provedení výběru jedinců k těžbě s nejnižším p%, tj. nahradit sumu pracovních operací pro porost stanovenou cílovou tloušťkou jako přibližným náhradním těžebním kritériem. To znamená, že se budou k těžbě vybírat relativně nejtlustší C-stromy, ovšem až po uplatnění kritérií negativního výběru. Těžební výběr zaměřený na tlustý (tlustší) strom, především z C-stromů, když dosáhl dimenze předpokládající již sestupnost BP, náhradně vyjádřenou cílovou tloušťkou, je tudíž principiálně správný. Samozřejmě nikoliv vždy zcela přesný, neboť bez náročného měření objektivně ani jiný být nemůže.

TCT výnosově prakticky vždy převyšuje standardní podrostní hospodářský způsob, naplňující obnovní těžbu dle těžebních procent s podstatně kratší obnovní dobou. Protože zásoba porostu po TCT klesá podstatně pomaleji, přezívá výrazně déle s ještě poměrně dobrým zakmeněním i přírůstem. Podstatná část stromů se teží až v plné mýtní zralosti. Tím spíše holosečný obnovní postup převyšuje zahrnující podstatnou část nezralých, dosud plně přirůstajících tenkých stromů (ověřeno na modelových příkladech). Ačkoliv rozdíl v objemové produkci nejsou velké – řádově 10 až 15 %. Značné jsou ale v hodnotové produkci, jde-li o porosty bez podstatného výskytu hnilob.

● **Těžba cílových tlouštěk a úbytek neplodnějších úrovnových stromů pro hodnotnou přirozenou obnovu:** *Přednostní těžba nejlepších úrovnových stromů ochuzuje přirozenou obnovu o geneticky a morfologicky nejjakostnější porostní složky, a tím ohrožuje i genetickou hodnotu a jakost příští generace.* Jde o nevěcnou námitku, neboť TCT se vyznačuje, jako zásadní metodickou vlastností do krajnosti sníženým tempem těžebního postupu, coby klasická výběrná seč (těží se jen BP). Snad mimo první jeden až dva zásahy, kdy TCT začíná zpožděně a porost je plný tlustých, méně jakostních stromů s velkými korunami. Zde těžba může být o něco vyšší nad uvedený limit. To vyúsťuje v dlouhou obnovní, avšak zejména zmlazovací dobu. Během ní se desítky stromů na ha mohou podílet nejen na postupném zmlazování, ale i na dalším přírůstu do ještě tlustších, pokud se jako nadbytečné brzy nevyteží. Z modelové kalkulace vyplývá, že z počáteční zásoby 300 ks/ha C-stromů smrku a při decennální těžbě pravidelně 80 m³/ha se za 50 let po jejím zahájení vyteží 179 ks/ha s výčetní tloušťkou 42 až 49 cm. V porostu zůstává ještě 121 C-stromů (= 40 %) k dalšímu růstu do dimenzí nad 50 cm a k hojné plodivosti, a to třeba dalších 30–50 let. Kdežto při standardní podrostní obnově je porost „dávno“ celý smýcen.

● **Těžba cílových tlouštěk a stabilita porostu:** *Podle Mosandla může špatně provedená těžba cílových tlouštěk destabilizovat porostní strukturu tak, že je třeba se obávat rozvrácení systému bořivými větry.* Jde o kardinální problém každé obnovní těžby, TCT nevyjímaje. Její špatná varianta však není žádnou TCT. Pak je to normální podrostní těžba. Tou se zakmenění porostu snižuje mnohem rychleji, a je proto podstatně více destabilizujícím postupem. Autor námitky mluví „o riziku nepředstavitelně velkoplošného prořezávání smrčín“. Podsouvat toto těžbě cílových tlouštěk je výmysl. Totiž: ještě po 50ti letech od zahájení těžby cílových tlouštěk v 8. věkovém stupni klesne zakmenění z počátečního stupně 0,9 v modelovém příkladu s trvalou těžbou ve výši BP na hodnotu 0,74, kdežto při clonné seči dle těžebních procent je porostní zásoba v téže době většinou již nulová, resp. o 10 let dříve bylo zakmenění jen 0,16. Přitom se z výzkumu v této věci dovídáme toto: „Pokud intenzita

>>

>> těžby za 6leté období nepřesáhla 50 m³/ha, byly ve většině porostů (96% – na Šumavě) škody větrem jen málo významné.“ (Vicena-Pařez-Konopka, 1979). V této věci lze číst u Reiningera: „...intenzivní porostní péčí rozvolněný stav starých smrkových porostů nepřinesl žádné zvýšení polomů, takže nyní zřetelně klesly nahodilé těžby.“ Čili: těžba nízké intenzity (ve výši cca BP) prováděná v mýtních porostech s C-stromy postupně plně uvolněnými porost větrem významně nijak neohrožuje (mj. i vlivem návykového efektu). Běžné clonné seče, často redukující zakmenění prvním zásahem na 0,5, to činí mnohem radikálněji.

● **Těžba cílových tloušťek a hodnotová produkce:** *Prodlužování obnovní doby, jako výrazný fenomén TCT, zvyšuje riziko jednak stupňování negativního přírůstu (hnilobami), jednak produkci přesílených, dnes špatně prodejných kmenů, pokud jde o pilařský sortiment.*

Ano, taková „nebezpečí“, jestliže jde o hniloby, skutečně u této těžby existují, když se důrazně usiluje o komplexní využití efektů plynoucích z dlouhé obnovní a zmlazovací doby. Přitom omezit výskyt hnilob i přesíleného dřeva je u TCT v podstatě možné. To ovšem péče o porost musí být od samého počátku výchovy důsledně zaměřena na tento typ mýtní těžby úsilím o co největší, aspoň tloušťkovou diferenciaci. Nikoliv tedy prodlužováním věku C-stromů, ale jednak snížením celkového počtu C1-stromů, dostatkem slabších (a slabých) zdravých C2-stromů a časnou obnovou porostu, zahájenou cca v 70 letech. Pak se většina C1-stromů vytěží dříve, než se stanou přesílenými a C2-stromy, bude-li jich přiměřený počet (asi tolik co C1-stromů), mohou dorůst do „normální“ cílové tloušťky v menší cloně (a zápoj) sníženého počtu C1-stromů po relativně dlouhou dobu v podstatě s malým rizikem zvýšeného výskytu hnilob. Kde to ve stávajících porostech již možné není a mimoto

skladba porostní zásoby naznačuje větší výskyt hnilob i budoucí vývoj k nim, tam ovšem metoda TCT vhodná není. Přednostně by se měla (mohla) tedy využívat na méně úrodných (průměrných) stanovištích, kde je přímo účelné pěstovat tlusté stromy s výskytem vysokého podílu kmenového dříví nejvyšší jakosti s minimálním rizikem hnilob a současně usilovat o přirozenou obnovu směřující k typu lesa blízkému lesu výběrnému, zvláště v současných porostech s vysokou tloušťkovou diferenciací. Snižování cílové tloušťky v zájmu zpracovatelů dřevní suroviny na úkor plného využití přírůstu stromů by lesní hospodářství mělo odmítat jako nepřijatelné opatření.

Závěr

Ekologické pěstění lesa obsahuje požadavek zajistit též rozmanitost ekotopů v krajině. Vedle škály standardních obnovních postupů se na tom může efektivně podílet i TCT. Lesníkům by mohla být sympatická mj. proto, že svými zásadami nejenže je soustavou pěstění lesa vysoce ekologickou a výnosově efektivní, ale také, že k takto funkčnímu tvaru lesa, lesu výběrnému, směřuje vlastně **samočinně**. Nemohu nakonec jinak, než zde opakovat závěr ze svého článku ve shora zmíněné diskusi na stránkách Lesu zdar v r. 1998: „...zdaleka však nenabádám k masovému zavádění TCT. Ať to postupně, po hektarech dělá ten, kdo tomu věří a chce se tomu poctivě a s mimořádným osobním zájmem věnovat. Jinak je zde nebezpečí: každou dobrou myšlenku lze jednak zneužít, jednak z nepochopení realizovat chybně a nakonec při zavádění z donucení kazit úmyslně.“ ■

Ing. Milan Košulič st.,
Město Albrechtice



Dlouhodobě probíhající autoregulační procesy ve spodní etáži

Dravci vysokého letu ve Volduchách

Dravec v blízkosti člověka vzbuzuje vždy pozornost a respekt. Nejinak tomu bylo i o víkendu v polovině října ve Volduchách na Rokycansku. Díky pochopení Mysliveckého sdružení Volduchy se zde uskutečnilo výcvikové odpoledne sokolníků sdružených ve středisku Rokycany.

Myslivecké sdružení Volduchy není sdružením ledajakým. Nejen že necelá desítka členů hospodaří na více než osmi stech hektarech, ale každoročně zde na jaře probíhají zkoušky vloh a v letošním roce poprvé také polní práce při všestranných zkouškách malých plemen. Místní myslivci jsou tedy nakloněni kynologickým akcím i akcím sokolníků, což nebývá zvykem.

Sokolnictví patří mezi zvláštní způsoby lovu a je založeno na využívání vycvičených dravců k lovu zvěře. Tento způsob lovu vznikl v dávné minulosti a přetrval již celá tisíciletí bez podstatnějších změn. Dravec se nejprve využíval jako účinný pomocník člověka, ale dnešní sokolnictví má již i další neméně důležité úkoly. Tím hlavním tedy není lov, ale především ochrana a chov dravců. Zájemci o sokolnictví jsou u nás sdružení v Klubu sokolníků při Českomoravské myslivecké jednotě a zájemci se mohou hlásit zhruba ve dvacetí střediscích v různých koutech naší republiky. Zde se dozvědí, co je potřeba, nežli se člověk stane sokolníkem. Informace lze nalézt i na internetových stránkách Klubu sokolníků na adrese: <http://sokolnictvi.net>

Sokolnické středisko Rokycany pod vedením Mgr. Jana Kumbéry uskutečnilo ve Volduchách výcvikové odpoledne sokolovitých dravců s prezentací sokolnictví pro nejširší veřejnost. Vedoucí střediska nejprve představil veřejnosti přítomné dravce a posléze odpovídal na všetečné otázky přihlížejících. Letošního výcvikového odpoledne se zúčastnili pouze dravci z čeledi sokolovitých, kteří se vyznačují specifickými znaky – úzkými srpovitými křídly, vousem a zejmem. Zvláštností je i to, že útočí střemhlavým letem na letící kořist. Proto se jim také říká dravci vysokého letu. Poté se necelá desítka dravců



Odpočinek (zleva Anton Štrba s rariohem velkým a Petr Heidler se sokolem stěhovavým při chvilce odpočinku)

přesunula do honitby. V letu pak mohli přítomní obdivovat sokoly stěhovavé, rariohy velké a jejich křížence. Kromě toho také perfektní práci pointrů – anglických krátkosrstých ohařů s vynikajícím nosem, určených k vystavování drobné zvěře, které bylo v okolí Volduch na dnešní podmínky skutečně dostatek. Kromě bažantů překvapila i početná hejtnka koroptví. Nicméně völdušká honitba s převahou polí a luk je domovem převážně srnčí zvěře a černá zvěř se zde vyskytuje jen ojediněle. Rovněž z tohoto důvodu je zde drobné zvěře relativně dostatek a je vyhledávanou honitbou pro pořádání kynologických akcí. Vráska na čele myslivců dělají kromě civilizačních vlivů na přírodu lišky, jichž se v této převážně polní honitbě vyskytuje nadmíru.

Pouze v superlativech bylo od všech zúčastněných hodnoceno výcvikové odpoledne pořádané rokycanskými sokolníky a jejich kamarády, přičemž ke zdárnému průběhu přispělo významnou měrou svým přátelským přijetím MS Volduchy. I doprovázející myslivci Koranda, Sýkora a Zikmund byli s výsledkem výcvikového odpoledne spokojeni, což dávali najevo též při neformálním hodnocení v útulném zařízení místní restaurace. A nám nezbyvá než věřit, že toto setkání nebylo poslední. ■

Pavel Moulis
předseda ZO ČSOP Rokycany



Nástup na návsi



Na základě certifikačního auditu C-o-C podle směrnice CFC 1004-1:2002 ze dne 18. 12. 2002 obdržela společnost dne 7. 3. 2003 certifikát reg. č. 096/2003, s právem užívat logo PEFC, reg. č. PEFC/08-31-0001; letos jsme podstoupili audit podle nové normy CFC 1004:2005 a dne 2. 8. 2005 získali certifikát reg. č. 096/C-o-C/2005.

Ve dnech 14. - 16. 7. 2003 společnost úspěšně absolvovala certifikační audit systému řízení jakosti podle ČSN EN ISO 9001:2001, obdržela certifikáty č. 0654-1 a 0654-2 a na základě příslušné smlouvy, po dobu jejich platnosti, je oprávněna užívat značek ITI TUV a TUV CZ. Do současné doby máme za sebou i dva dozorové audity, potvrzující požadovanou úroveň a funkčnost systému.



Po úvodním environmentálním přezkoumání, auditu 1. a 2. stupně podle ČSN EN ISO 14001:1997, byl proces implementace EMS úspěšně završen dne 5. 8. 2004 získáním certifikátu č. EMS-0076-1, s právem užívat oktagonů TUV CZ; letos jsme obdobný postup absolvovali podle nové normy ČSN EN ISO 14001:2005 a na základě recertifikačního auditu získali dne 25. 8. 2005 certifikát č. EMS 076-2.

Vzhledem k obchodnímu zaměření firmy jsme usilovali i o certifikaci německou autoritou. Po příslušných auditech jsme obdrželi dne 11. 6. 2004 certifikát QMS reg. č. 12 100 22552 a dne 15. 6. 2005 certifikát EMS reg. č. 12 104 22552, s právem užívat loga TUV CERT Mnichov.

Nyní ve společnosti probíhá proces implementace systému managementu BOZP podle specifikace OHSAS 18001:1999, s předpokládaným certifikačním završením v prosinci 2005.

Tetřeva vrátili do Brd

Nevšedního a velice vzácného pacienta léčili v posledních čtrnácti dnech rokycanští ochránci přírody ve svém záchranném areálu ve Švermově ulici v centru Rokycan. Jednalo se o samici tetřeva hlušce, kterého na své zahradě na Pražské v Rokycanech objevil pan Šterner, jenž okamžitě kontaktoval ochránce přírody. Přestože informaci, že se jedná o tetřeva, věřil málokdo, později se ukázalo, že se skutečně na okraji Rokycan objevila vyslábá tetřeví samice. Opeřence, který je obyvatelem hlubokých lesů, ochránci přírody odchytli a postupně zvyšovali jeho kondici tak, aby se opět mohl vrátit do brdských lesů. Odtud se do Rokycan také pravděpodobně dostal. Měl na svém těle totiž křídelní značku s číslem 002 460.

Tetřev hlušec, kterého si nelze splést s jiným opeřencem, má specifické nároky na prostředí. Vyžaduje klidné a světlé jehličnaté lesy s dobře vyvinutým bylinným patrem a mnoha bobulovinami, dále vhodné stromy na přenocování s pevnými vodorovnými větvemi a v okolí dostatek pitné vody. Jeho tok je tradičně popisován v každé myslivecké literatuře a probíhá od března do května. Kohouti, jejichž váha se pohybuje kolem 4 až 6 kilogramů, po večerním přeletu na tokaniště zahřadují a obvykle i krátce zatkají. Hlavní tok začíná za rozbřesku a skládá se ze čtyř slok – klepání, trylku, výlusu a broušení. Když se ráno na tokaniště dostaví i slepice, jejichž váha je okolo tří kilogramů, sletí kohout ze stromu na zem, pokračuje v toku a ošlapuje slepice. Tetřevi zůstávají svým tokaništím věrní a jsou náchylní na jejich změny. Slepice snáší do měkké jamky, vystlané trávou, mechem i peřím, šest až dvanáct vajec, na kterých sedí 26 dnů. Když odchází pro potravu, vejce přikrývá. Mají-li kuřátka v prvních dnech života dostatek potravy, velice rychle přirůstají a už po 16 dnech dokáží vyletět na strom. Je-li však nepříznivé počasí, mohou kuřátka i uhynout. Ve stáří 30 až 40 dnů jsou ovšem již úplně opeřena, se slepicí zůstávají až do podzimu. Tetřevi se živí rostlinnou i živočišnou potravou, milují mravenčí kukly a na podzim konzumují různé bobule. V zimě se živí zejména pupeny a jehličím. Tetřev, ač je z čeledi tetřevovitých největší, má bohužel řadu přirozených nepřátel – lišky, kuny, jezevce, rysy, jestřáby, výry, krkavce a v dnešní době především divočáky, kteří výrazně ovlivňují jeho rozšíření a četnost.

Tetřev hlušec, jenž je naší původní zvěř, postupně z naší přírody mizí. Příčinou snižování jeho početních stavů jsou především změny přírodního prostředí, způsobené intenzivním obhospodařováním, civilizačním tlakem a působením predátorů, zejména přemnožených prasat divokých. Aby se situace s výskytem tetřeva hlušce i jiných vzácných a ohrožených druhů živočichů zlepšovala, zabývá se ministerstvo zemědělství a řada dalších subjektů záchrannými chovy a následným vypouštěním těchto živočichů do přírody. Na projektu navrácení tetřeva hlušce do brdských lesů se aktivně podílejí i Vojenské lesy a statky ČR, s.p.

Těší nás, že jsme mohli také my – rokycanští ochránci přírody – pomoci tomuto impozantnímu a krásnému lesnímu kuru a vrátit jej zpět do přírody brdských lesů. Jak se později ukázalo, jednalo se skutečně o tetřeva vypuštěného v Brdech. Podle informace pracovníka, který má vypouštění tetřevů na starosti, tato tetřeví slepice byla v srpnu letošního roku do Brd přivezena a po nezbytné aklimatizaci začátkem září vypuštěna do volné přírody. Současně se omlouváme sdělovacím prostředkům, že jsme je neinformovali o tomto ojedinělém pacientovi naší záchranné stanice živočichů v Rokycanech tak, jak by to jistě udělali mnozí naši kolegové, ale nechtěli jsme tohoto kura velice náchylného na změny stresovat více, než je to bezpodmínečně nutné. Nechtěli jsme příliš hazardovat s jeho zdravím a domníváme se, že si tuto péči zcela jistě zaslouží. Třeba se nám v příštích letech odmění v podobě reprodukce zdravého potomstva, které bude dodávat brdským lesům tu správnou tajemnou atmosféru. ■

Pavel Moulis
předseda ZO ČSOP Rokycany



Pavel Moulis při vypouštění slepice tetřeva hlušce



Ve stanici, před vypuštěním v přírodě



Po vypuštění v přírodě

Roháč obecný

Ochrana přírody se týká i bezobratlých. Je sice pravda, že v rámci této ochrany jsou chráněny druhy nápadné, ať už velikostí či zbarvením, a tak mnohý extrémně vzácný druh unikl pozornosti ochranářů a veřejnosti, ale nápadnější druhy jsou řazeny do všech kategorií ochrany dané zákonem č. 114/92 Sb. a vyhláškou č. 395/92 Sb. Mezi tyto živočichy se dostal i největší brouk České republiky a vlastně celé Evropy, roháč obecný (*Lucanus cervus*, Linn.). V naší republice se roháč vyskytuje od lužních lesů po pahorkatiny, v jižní Evropě (Bosna) dokonce stoupá i do hor, kde se vyskytuje také v bukových lesích.

I když znalost entomologie není ve společnosti příliš rozšířena a navíc díky literatuře a filmu mají entomologové amatérští i profesionální status podivínů, je roháč obecně znám.

Vyvinul se u něj výrazný pohlavní dimorfismus. Samec je vyzbrojen mocnými kusadly a rozšířeným temenem hlavy, dosahuje velikosti 28–75 mm, samičky varírují od 23 do 50 mm. Tato vzdálenost je počítána od konce krovek až po konec kusadel. To jsou literární údaje, ale osobně jsem viděl a změřil samce o velikosti 78 mm a jsou nedoložené údaje o samcích dosahujících 80 mm. Velikost brouka se tak jako u všech odvíjí od potravy larvy. Má-li larva potravy dostatek, brouk je větší, a obráceně. V případě nedostatku potravy se vyvíjejí velmi malí samečci, kteří byli dříve popisováni jako samostatná varieta *capreolus*. Při porovnání rozsáhlých řad velikostí od nejmenšího do největšího bylo zjištěno, že neexistuje hranice mezi zakrslou a normální velikostí, a tedy není důvod pro odlišení variety. Její pojmenování se v současnosti již nepoužívá.

Roháč se vyvíjí v odumřelém dřevě, částečně rozloženém s dostatečnou vlhkostí. To jsou odumřelé kořeny, pařezy, někdy i padlé kmeny dostatečně ponořené v půdě. Preferuje dub, ale je schopen vývoje též v buku, habru, jilmu

a dokonce ve vrbách. Traduje se, že největší samci prodělali vývoj právě ve vrbách.

Vývoj trvá 3–5 let, při nepříznivých podmínkách se může prodloužit. Život dospělce je podstatně kratší. Samci žijí 3, samice 4 týdny, jejich výskyt je v červnu a červenci, maximum v druhé polovině června. Existence dospělců, tak jako u hmyzu obecně, je dána nutností zachovat rod, tedy spářit se a naklást vajíčka pro zachování dalších pokolení. Pokud by nedošlo ke spáření, věk dospělců se prodlužuje právě kvůli větší pravděpodobnosti nalezení partnera. Pochopitelně ne do nekonečna, ale byly konány pokusy, při nichž samci žili v celibátu, a jejich věk byl prodloužen o celý měsíc.

Dospělci se živí zejména kvasící šťávou stromů. Někdy se traduje, že samci používají svá kusadla k rozdírání kůry pro výron mízy, ale to nebylo potvrzeno. Kusadla samců slouží pro boje o samici, eventuálně k přidržení samice při kopulaci.

Souboj roháčů je znám a vždy je to vzrušující záležitost. Vzhledem k tomu, že boj probíhá na větvích a kmenech stromů, účelem je shodit konkurenta dolů, protože než by vyšplhal zpět, vítěz si už dávno odbude pohlavní akt. Samci se snaží podebrat či uchopit soupeře, odtrhnout je od kůry a shodit. Kdo se někdy pokoušel chytit roháče a odtrhnout



Krkolomný souboj dvou jedinců roháče obecného



Další vyzyvatel na obzoru aneb „před soubojem“

ho od kůry, zejména dubu, pochopí, jakou sílu musí zápasící samci vyvinout, aby dosáhli vítězství. Boj nekončí smrtí, někdy se ale stane, že dojde k poškození krovek soupeře či odtržení nohy od těla.

Obecně je roháč považován za brouka vzácného a lidé jsou někdy překvapeni, že naleznou imága i v městských parcích. Kolegové, kteří studovali lesnickou fakultu v Brně a účastnili se výuky na vojenské katedře v Pisárkách, by asi byli překvapeni, že na dubech v areálu tehdejší katedry žila silná populace roháčů. Roháči žili a dodnes snad žijí i v Praze. Přesto, že se jedná o našeho největšího brouka, imága žijí převážně skrytě v korunách.

I když se roháči vyskytují každý rok, dochází také u nich k periodickému masovému výskytu, podobně jako u chroustů. Roháč je totiž ve vyhovujících podmínkách v podstatě hojný brouk, masový výskyt tento dojem jen umocňuje. Samci aktivně vyhledávají samice a zejména v podvečer přeletují mezi stromy. Při masovém výskytu je to úžasný zážitek, kdy kolem pozorovatele přeletují desítky velkých brouků.

Ochrana roháče, tak jako u většiny hmyzu, je zásadně otázkou ochrany biotopu. Má-li roháč dostatek příležitosti k vývoji, jeho přežití není ohroženo. Nezáleží na velikosti pařezů, mimořádně silné populace jsou třeba na jižní Moravě v bídných dubových pařezinách. Tam jsem osobně zažil jeden masový výskyt. Pravdou je, že v těchto horších potravních nabídkách byla velikost samců průměrná až podprůměrná, ale populace je mimořádně životaschopná. Při náhodném vyvrácení odumřelého dubu jsem napočítal desítky roháčích larev různých instarů, místy s larvami jiného velkého brouka, tesaříka piluny (*Prionus coriaceus*, Linn). Podobný výskyt byl dokumentován na Znojemsku v okolí Hlubokých Mašůvek, kde se roháči namnožili na pařezech po těžbě. Ochrana individuálního jedince, tak jak je deklarovaná, je v podstatě zbytečná.

Lesní hospodářství a ochrana roháče se v zásadě nekříží. Pokud budou existovat dubové porosty, budou existovat roháči. Nezáleží na tom, jaký hospodářský způsob či tvar

lesa se použije, zda se tedy jedná o holosečné, podrostní nebo výběrné hospodářství, les vysoký či pařezinu. Jen nesmí dojít ke změně zastoupení dřevin ve prospěch jiných dřevin, zejména jehličnanů. Ani velkoplošné holoseče nemají vliv na populace, protože na plochách zůstanou pařezy. Pouze jejich odstraněním by došlo k likvidaci roháčí populace. Odstraněním se myslí odvezení, nikoliv soustředění do valů. Hypoteticky by bylo možné narušit populaci při pěstování dubu pouze v mladých porostech (obmýti do 50 let, tvar lesa vysoký), kdy bude nedostatek silnějších pařezů pro vývoj. Normální hospodaření, jak je v současnosti prováděno, nemá vliv na populaci roháčů. Na populace nemá vliv ani zdravotní stav dubů, silně poškozené porosty na Hodonínsku následkem důlní činnosti se sníženým obmýtím na 110 let mají silné roháčí populace.

Nicméně roháč má i své přirozené nepřátele a přirozená omezení výskytu. Výskyt roháčů v lužních lesích silně narušují záplavy. Vzhledem k jeho vývoji v kořenech a pařezích každá záplava zlikviduje larvy do posledního jedince. Paradoxně blahodárně se pro populace chráněného živočicha projeví regulace dolních toků velkých řek. Mimo vlastních parazitů jsou larvy ohroženy i divokými prasaty. Prasata dokážou obrývat pařezy a stromy do velkých hloubek, v měkké lužní půdě i do hloubky 60 cm, v honbě za velkými tučnými sousty. Porosty potom vypadají, jako by prošly zákopovou válkou, a jediný strom nebo pařez není vynechán. Nedojde sice ke stoprocentní likvidaci, ale populace roháče jsou silně oslabeny.

Na závěr lze říci, že snahou lesníků je zachovat populace tohoto úžasného tvora. Přeměny druhové skladby v neprospěch dubu se prakticky neprovádějí, dub je meliorační dřevinou i v borových porostech, a protože vývoj larev se nekříží s hospodářskými opatřeními v našich dubových lesích, jeho přežití je zaručeno také v intenzivně pěstovaných porostech. ■

Ing. Lubomír Šálek
podnikové ředitelství LČR
Foto: Rostislav Stach

Díl třetí: MLÁĎATA

Fotografování přírody je žánrem, který v sobě skrývá řadu možností. Ten, kdo se rozhodne zachycovat krásy přírody, musí mít nejen dobré znalosti o všech živočiších, ale i velkou trpělivost. Musí se umět v přírodě pozorně dívat. Jen tak je potom schopen přinášet zajímavé snímky, které ovšem může pořídit na každém kroku.

Během celého roku se lze v přírodě setkávat s různými mláďaty, jimiž si pak obohacujeme svůj fotografický archiv. Jsou pro nás snadnou kořistí.

Již koncem zimy můžeme v přírodě objevit mláďata divočáků, která jsou ke spatření často ještě za sněhu. Pruhovaná mláďata černých rytiřů jsou vděčným motivem fotografií (obr. č. 4).

Než se dostaví pravé jaro, jsou v přírodě i mláďata křivek, které ovšem jen tak snadno nespatriíme, protože jsou ukryta v teplém hnízdě. Ovšem ten, kdo se specializuje na život ptáků, určitě některé hnízdo těchto krasavců se zahnutým zobákem objeví. Smůla je v tom, že hnízdí vysoko ve větvích stromů.

Avšak také na zemi se nám nabízí nový život. Když se budeme pozorně dívat, určitě nalezneme zaječí mláďata. Ta se budou někde ve starém listí krčit a čekat na svoji mámu zaječici, kdy je přijde nakojit. Ona je totiž nechává bez dozoru a jen se k nim pravidelně vrací, aby je napojila mateřským mlékem. Pro fotografy jsou snadnou kořistí a poskytují nám řadu fotografických možností. Jsou to velmi roztomilí tvorečkové. Vedle malých zajíčků můžeme objevit i první mláďata různých sov. V dutinách nalezneme mladé puštíky s bělavým prachovým peřím. Často z dutin později vylézají a posedávají po okolních větvích. Stejně tak můžeme spatřit malé kalouse, kteří hnízdí ve starých hnízdech strak a vran. Mláďata sov nejsou příliš vzhledná, ale přesto jsou svým způsobem velmi zajímavá.

Na louce či v polích zase narazíme na hnízda čejek. Hnízdo čejky je velmi jednoduché. V mělkém důlku leží čtyři kroupenatá vajíčka, z nichž se potom vylihnou zase kroupenatá mláďata. V případě, že se nám podaří najít toto hnízdo právě v okamžiku, kdy se mláďata vylíhla, máme možnost je nafotografovat všechna pohromadě (obr. č. 2). Později se rozběhnou na všechny strany a běhají po okolí. Mládě čejky chodí připomíná plyšovou kuličku na vysokých nožičkách. Květen a červen je hlavní dobou mláďat, a tak je v přírodě velmi živo. Mnoho opeřenců vyvádí své potomky a v trávě zase můžeme vidět mláďata srnčí zvěře.

Skrvnité mládě se ani nepohne a jen nehnuté leží ukryto ve vysoké trávě. Jen oko fotografa ho objeví. Ovšem pozor! Nikdy nemůžeme mládě brát do ruky. Jen ho z patřičné vzdálenosti vyfotografujeme a jdeme rychle dál. Nemělo by smysl je někde přenášet. Už z toho důvodu, že by srna



obr. č. 1

mládě opustila, a také mládě by nám mohlo stejně odběhnout jinam.

Obdobně můžeme v místech, kde žijí jeleni, objevit jejich mládě (obr. č. 5). Stejně jako srnčí mládě leží nehnuté a čeká na svoji mámu. Z povzdálí jej vyfotografujeme a odejdeme, abychom ho nerušili.

Stejný život jako v lese panuje i u vody a kolem ní. Divoké husy i kachny mají již dávno vyvedená mláďata, a tak se nabízí také zde celá řada fotografických možností. Mladé husy často zastihneme nejen na hladině, ale s rodiči na břehu v trávě (obr. č. 1).

Během léta se dočkáme i mláďat různých šelem, která se narodila koncem jara v norách, a nyní se učí samostatným lovům. Proto snadno narazíme na liščata, kuny (obr. č. 3) nebo mladé jezevce.

Život v přírodě je velmi pestrý. Všechna mláďata jsou v prvních dnech bezbranná a snadno zranitelná. To musíme mít na paměti. Jen citlivým přístupem se k nim můžeme přiblížit a pořídit si jejich snímky. ■

Jaromír Zumr st.



obr. č. 2



obr. č. 3



obr. č. 4



obr. č. 5

Úděl

Nespolečenská, až agresivní, místo pověstné labutí písně vychází z jejího zobáku nelibozvučné chrochtání. Ale průlet labutí za zimní noci při úplňku je impozantní. Všude jinovatka, řeka tmavá jako kobaltové sklo a prostor kolem se plní kolísavými zvuky jakoby varhan nebo dud. Ten nepřirozený zvuk je dílem ptačích perutí. A dvě labutě táhnoucí nízko nad hladinou připomínají sinalým zbarvením duchy.



Stálý obyvatel měst s vodní hladinou



Labuť velká s mláďaty

Z původně tažného ptáka se stal celoroční loudil v každém větším městě s vodní hladinou a s matkami, které za spoluúčasti svých dětí vykrmuji labutě jako jatečný dobytek. V zimě je pak vděčným objektem zájmu ochránců veškeré žouzele. Stačí, když stojí na jedné noze uprostřed zamrzlého rybníka, a už jsou zahrnovány veterinární nemocnice, myslivci, referáty životního prostředí nebo městská policie informacemi o labuti přimrzlé k ledu. Pracovník jedné zoologické instituce řešil příval podobných katastrofických hlášení věčným: „tak po ní hodně sněhovou kouli, uvidíte, že se pohne“.

Už několik let ji znala většina obyvatel města. Bydlela v rákosí, co milosrdně zakrývalo páchnoucí zbytek slepého ramene. Jednou tam dokonce vyseděla mladé, ale jejich otce nikdy neviděl. S mláďaty se pohybovala sama.

Nežilo se jí špatně. V zimě, v létě jí lidé házeli nejnemožnější zbytky, ze kterých měla pro sebe vždy parádní výběr. Hůř ji snášeli účastníci silničního provozu. Když se rozhodla navštívit tůň v okolí nebo kolegyně na řece, rozhoupala své tělo kývavou chůzí a vyrazila pomalu přes chodník a přes vozovku k cíli své cesty. Bylo to k zešílení. Jedni brzdili z lásky ke zvířatům, většina ze strachu, aby si nárazem nezdeformovali masku automobilu. Labuť byla odchycena a vyvezena za město. Neuplynul ani týden a v plné síle a svěžesti seskakovala z obrubníku, aby se dostala přes silnici na svoje slepé rameno. Po dalších riskantních výletech odvezli milou labuť několik kilometrů proti proudu řeky a tam ji vypustili. Vrátila se po měsíci. Ze žulového obrubníku hop na vozovku a přes ni opět na slepé rameno. Já se asi ještě nezmíním o tom, že ta labuť nemohla létat. Přesto se dokázala vracet stále na stejné místo. Pěšky! Kudy vůbec šla, je nad veškerou lidskou představivost. Nedostatkem labutí společnosti netrpěla, jen když ostatní labutě odcestovaly vzduchem, tahle si cestovala po zemi.

Svoje fyzické omezení snášela statečně s jakousi samozřejmostí. I potomstvo vychovala jako kterákoli zdravá labuť. Lidé z okolí ji už bezpečně rozeznávali. Jako chovatel svoje slepice nebo akvarista své rybičky téhož druhu. Když jsem se s ní v zimě potkal, hned jsem ji poznal. S hlavou pod křídlem jakoby uprostřed zamrzlé hladiny jenom spala. Zbyla po ní jen vzpomínka. A pocit úcty ke zvířeti, které mělo v sobě tolik vitality, že mu snad ani ta neschopnost letu nevadila. Svůj úděl nesla životem se samozřejmostí a noblesou. ■

Mirko Hain



Zima bývá někdy krutá

Listopad...

Láká mě rozběhnout se a jako v létě do vody skočit do té nádherně žluté hromady listů, která se tvoří pod památným bukem, který už více jak sto let dominuje části našeho revíru, pomístně nazvaného Kulatá leč. Navštěvuji toto místo hodně rád a sedíce ve stínu obra, pozoruji na jeho kmenu srdíčka, vzkazy, jména i nadpisy, která sem kdysi, před nedávnem, včera a možná před chvílí vyryli do kmenu pocestní a návštěvníci. Nemám jim to za zlé a pořekadlo „jména hloupých na všech sloupích“ mi v tuto chvíli připadá hodně nespravedlivé. Srdce tady někdo vyryl z lásky, jméno se hodí pro návrat do těchto míst a vzkazem chtěl pisatel něco říct. Snad nikdo to nedělal pro to, aby ublížil stromu. Pozoruji srdce ve vrchní části kmene. Jeho tvar se dá již jen tušit. Kmen zesílil, borka se roztáhla do široka a srdce s ním. Dávno je tomu, kdy tady někdo hodně miloval. Doba milování, počítání lásky přichází do těchto míst i na přelomu října a listopadu. Roky už zde zní hrozivý hlas „roch – roch.“ Kulatá leč se stala hlavním říjištěm dančí zvěře v našem revíru a troufám si říct i v celé oblasti. Po jednotlivých kusech i ve skupinkách přicházejí daněly, dančata či daňci splnit svou životní roli. Ze staré kazatelny pozorují celou říji a není možná daňka, kterého bych během ní neviděl. Jen jeden, starý pán, už do těchto míst léta nechodí. Říkáme mu daněk z pavlíčkového lesa. V říji se ozývá jako první a kdo má hodně velké štěstí, může ho zahlédnout ve chvíli, kdy na okamžik opustí hustou borovou houštinu a projde se pasekou, jednotlivě porostlou mladými smrčkami.

Daňci jsou „moje“ zvěř. Tak jak má někdo jelení, někdo srnčí či černou, já mám svoje daňky a věnuji jim v době říje hodně času. Ráno, když se ještě lesem válí mlhy a tráva je plná jinovatky, spěchám na posed u starého dubu poslouchat sólové vystoupení místního hudebníka, hrajícího part na lesní „roch“. Zkušený myslivec ví, že houštinou prochází starý daněk. Rochání je krátké, hluboké a nedokončené. Hlas tomuto starci odchází a síly na říji už také nejsou. Měřit se s mladíky by znamenalo jistou smrt. Chybí obratnost. Daňci jsou poměrně krutí, sebemenší náznak slaboty okamžitě nemilosrdně trestají. Zesláblé tělo ubíjí a ubodají. Jenže náš daněk má v komunitě respekt a uznání. Často přemyslím, kolikrát unikl kříži puškohledu nebo odskočil v pravý čas, kdy na něj mířily ostré hroty dančích lopat či slabé špičky mladých daňků. Troufalí daňci občas ve spěchu přejdou jeho území, ale raději se rychle ztratí. Co kdyby se za nimi ozvalo hluboké zarochání a starý pán by neměl ten den zrovna náladu. Když jsem dnes ráno vstával a na teploměru svítilo pod nulou, byl mým impulsem pro cestu do lesa PŘÍBĚH, který se odehrál asi před pěti lety. Ten mě vyhnal z příjemné vytopené pelechu. Představa, že jej zase prožiji, byla silnější než teplo domova.

Tehdy ráno, seděl jsem na starém, opraveném posedu, pevně ukotveném na kmen košatého dubu, a tráva na pasece se jen třpytila odrazem od měsíce, který byl zrovna v úplňku. Borovice přede mnou nádherně oživil mráz. Sluníčko se zrovna probouzelo, velmi pomalu a nesměle, aby posledními teplými paprsky nesmylo tu ranní nádheru. Z houštiny se ozvalo tenkrát ještě hlasitě táhlé zarochání, znamenající budiček a zrychlenou tepovou frekvenci. Začalo ráno v lese pro všechny jeho obyvatele. Do té doby klidný les rozezpívali ptáci, kteří zde zůstali na zimu, nad pasekou přetáhl s typickým křikem bažant a veverka, která slezla ze stromu, vyrušila zajíce, spícího v pelechu pod listím. Vyděšený chvíli nechápal koul, potom s ledových chladem odhopkal naplnit hladové břicho.

Rochání se blížilo ke hraně, kterou tvoří husté borovice a paseka. Nedýchal jsem napětím. Vítr byl příznivý, šance, že ho dnes spatřím a budu vyprávět kamarádům, velká. Na



Brzy ráno...

chvíli se odmlčel. Kontroloval všechny možnosti, jež by mu napověděly o blízkém nebezpečí. Po chvíli krátce zarochal a vyšel na scénu. Vtiskl jsem se do sedátka a ani nedutal. Dalekohled nebyl v tuto chvíli vůbec třeba. Daněk stál dvacet metrů ode mě, zvedal mohutnou šíji, z celého těla se mu kouřilo a hlasitě rochal. V té době jsem mu odhadoval tak sedm, možná osm let.

Představení netrvalo dlouho, neboť nejistota volného prostanství byla cítit z každého jeho pohybu. Pomalu odcházel zpět. Čas jsem nepočítal a možná jsem tehdy na nejdelší dobu dokázal zadržet dech. Houština se uzavřela, rochání se vzdalovalo, až ustalo. Daněk zalehl a odpočíval.

Možná vám dnešní psaní nepřipadá jako příběh, dnes se nelovilo, dnes nepadaly myslivecké rány a neslavily se trofeje, dnes šlo jen o setkání se zvěří. Jenže o tom je myslivost, o tom je každá procházka do lesa. Lov je vrcholem pro lovce.

Letos jsem opět v našem čase seděl opodál míst, kam se vrací „starý pán“ a čekal jsem na pokyn, zda můžu vstoupit. A zase se vrátil. Z pavlíčkového lesa se ozvalo krátké, hluboké zarochání bez konce. Račte dál.

Nevím, jak ostatní myslivci, ale já zde vrchol své myslivecké kariéry neprožiji. Rád se sem vždycky vrátím, ulovím divočáka nebo procházejícího daňka, nicméně každým rokem budu v tomhle čase čekat večer na pařezu opodál na hluboký hlas. Víím, že už se jednou nedočkám, ovšem dokud je naděje, budu tam.

Ing. Miloslav Louda



Starý daněk

Vybíráme z tisku

Ski areál na Smrku děsí ekology i lesáky

Mladá fronta Dnes
18. 10. 2005

Nové Město pod Smrkem, Lázně Libverda – Spásou pro neza-městnané Novoměstsko by se měl podle zdejších obcí stát obří lyžařský areál za zhruba půl miliardy korun na nejvyšším kopci Jizerských hor Smrku. Postavit ho tam chtějí Nové Město pod Smrkem, Lázně Libverda a město Frýdlant. „Přinesl by nová pracovní místa a přitáhl do zapomenuté oblasti tisíce turistů. Kraj by žil celoročně, nejen v létě,“ tvrdí obce.

Proti rázně vystoupili ochranáři, lesáci a ekologická sdružení. „Byla by to pohroma pro frýdlantskou část Jizerských hor a to ve chvíli, kde se vzpamatovala z kůrovce,“ míní.

Podle studie, kterou vypracovali architekti z libereckého ateliéru Sial, by na 1124 metrů vysokém Smrku mohly vzniknout čtyři sjezdovky, čtyři sedačkové lanovky, a v okolí parkoviště se stovkami míst. Už první projednávání změny územního plánu v Novém Městě pod Smrkem vyvolalo vlnu emocí.

„Jsme proti,“ tvrdí například Ludvík Řičář, ředitel krajského inspektorátu Lesů České republiky Liberec. „Znamenalo by to zkázu porostů, které jen s těžkostí a velkými náklady obnovujeme.“

Podle něj stály jen projekty na záchranu a další rozvoj lesů v této lokalitě v posledních třech letech dva miliony korun. „A to nemluvím o penězích, které přijdou na realizaci,“ říká Řičář.

Studie počítá se dvěma variantami. Podle první by se lyžovalo na severozápadním svahu Smrku a na Svinském vrchu.

Podle ní by například pod vrchol kopce měla vést lanovka s kapacitou 2800 až 3000 osob za hodinu. Tratě mají délku přes dva kilometry a převýšení je 475 metrů.

Podle druhé varianty by se jezdilo na dvou místech severozápadního svahu Smrku mezi Sviňským vrchem a Měděncem. Obě by spojovala další sjezdovka. Vznikly by tady tři lanovky s celkovou kapacitou kolem čtyř tisíc osob za hodinu, plus další příbližovací lanovka z Lázní Libverda.

„S připomínkami jsme počítali, jednání budou pokračovat,“ říká starosta Nového Města pod Smrkem Jaroslav Maděra. „Podle nás je to ale jediná reálná možnost, jak pomoci tomuto regionu.“

Dřevo kolem Cheznovic těží kvůli obměně lesa

Rokycanský deník
15. 10. 2005

Cheznovice – Vysoké hromady naskládaných klád účtyhodné síly, lemující přístupovou cestu do lesa kousek nad obcí, vzbuzují pozornost místních.

„Jde o mýtní úmyslnou těžbu, aby se vytvořily holiny, na kterých budeme znova sázet,“ řekl nám revírník Jaroslav Tůma.

„Kolem je zhruba stoletý les a potřebuje obměnit. Naráz to udělat nelze, holina nesmí být větší než hektar. Proto jsme území rozčlenili a postupně těžíme a zalesňujeme,“ uvedl revírník, dohlížející na soustředování dřeva z různých oddělení.

„Vzniklé holiny musí být osázeny do dvou let. Tady to máme v plánu hned zjara,“ dodal. Třebaže se nyní pacuje na území našeho okresu, patří tato část Lesů České republiky už pod Lesní správu Přeštice, ale revír je to Zbiroh. Zajímavý propletec zvyšuje fakt, že firmou, jež na území hospodaří, je Lesní společnost Stříbro. Vyhráli ve výběrovém řízení lesní práce v revíru.

Černá zvěř je přemnožená

Právo
19. 10. 2005

ŘEDITEL KRAJSKÉHO INSPEKTORÁTU LESŮ ČR TEPLICE JAN FERKL: *Jak to letos vypadá s divočáky v našem regionu, jsou přemnožení a pokud ano, kterých lokalit v Ústeckém kraji se to týká nejvíce?*

Černá zvěř je přemnožena na velké části naší republiky. V oblasti Teplicka jsou nejvyšší stavy a škody černou zvěří v Českém středohoří. Povolené stavy jsou překročeny mnohonásobně. Ale i v Krušných horách se stavy černé zvěře zvyšují.

Co vše ničí, jaké jsou škody?

Černá škodí tím, že rozrývá pozemek, když hledá potravu. V období mléčné zralosti celodenně žije v porostech řepky, obilovin či kukuřice. Část úrody sežere, část jí rozválí. V lesnictví je černá zvěř užitečná tím, že redukuje stavy myšovitých hlodavců a rozrýváním drnu umožňuje lepší klíčení semen dřevin. Naopak škodí tím, že jednou z hlavních složek potravy jsou velká semena, především žaludy a bukvice. Škody v lese za současného početního stavu mnohonásobně překračují přínosy. Černá zvěř stačí sežrat prakticky celou úrodu.

Jak se proti tomu dá bránit?

Každý ekosystém má být vyvážený. Do vyváženého ekosystému střeoevropské přírody černá zvěř patří. Tím, že v přírodě chybí přirození nepřátelé (rys, vlk, medvěd), je třeba, aby jejich regulační roli převzal člověk.

Jizerské hory se již zelenají, avšak lesáci nemají vyhráno

Liberecký den
20. 10. 2005

Frýdlant – Imisemi postižené lesy Jizerských hor se vzpamatovaly z nejhoršího a rozsáhlé plochy se opět zelenají. Lesní hospodáře však trápí nový problém – žlutnou jim mladé, ale třeba i padesátileté stromy, kterým hrozí časem uschnutí. Jen Lesní správa Frýdlant, která je se svými 18 tisíci hektary lesa největším hospodářem v Jizerských horách, má takto ohrožené jehličnany na 3 tisících hektarech. „Žlutnutí se projevuje hlavně v oblastech s chudšími kyselými půdami v horských oblastech. Je to pozůstatek minulé doby, kdy byly Jizerky zasažené silnými imisními vlivy hlavně z hnědoudelných tepelných elektráren,“ uvedl lesní správce z Frýdlantu Petr Žaba. Lesy ČR si dokonce nechaly vypracovat dvě odborné studie, které byly letos dokončeny, a ze kterých by hospodáři měli vycházet při další péči o postižené plochy. Z obou studií mimo jiné vyplývá, že v půdě chybí živiny, vápník, hořčík, draslík a stopové prvky zinku a fosforu. Neshodují se však v názoru na způsob řešení. Jednu studii vypracoval tým z grantu ministerstva pro životní prostředí, druhou zhotovili odborníci z vysokých škol a odborných ústavů na základě grantu Lesů ČR. „Ačkoliv lesům by podle mého názoru nejrychleji pomohlo vápnění a hnojení, právě to se zatím všude neprovádí pro rozdílnost názorů expertů,“ upozornil Petr Žaba. „Situaci zatím částečně ovlivníme lesopěstebními opatřeními a biologickou meliorací. To znamená, že budeme do určitých lokalit podle typu půdy a nadmořských výšek vysazovat jen určité druhy dřevin. Například vysazováním buku na některých plochách docílíme snížení kyselosti a opadem listů vytvoříme potřebný humus. Je to však opatření s účinností za mnoho let,“ řekl František Partl, pracovník frýdlantské Lesní správy. ■

Z tisku vybíral Ing. Lubomír Šálek
podnikové ředitelství LČR

Nové odborné publikace a knihy z oboru lesnictví a příbuzných oborů

Moje paměti

Josef Opletal

Své Paměti psal profesor Vysoké školy zemědělské v Brně ve výslužbě, bývalý odborový přednosta ministerstva zemědělství a první generální ředitel československých Státních lesů a statků – ing. Dr. techn. h. c. Josef Opletal – v době, kdy jeho angažovanost v lesnické práci ukončily politické změny v roce 1948. Živé a zajímavé vyprávění svědčí o ohromné duševní svěžesti osmaosmdesátiletého autora, odhodlaného předat své zkušenosti a názory dalším generacím lesníků. Přepis Pamětí je proveden podle prvního vydání z roku 1951. Do textu jsou zapracovány autorovy pozdější vlastní rukou psané opravy a doplňky, které byly provedeny v jediném exempláři, jehož se podařilo objevit ve Křtinách. Text je připraven pro dnešního čtenáře a zároveň maximálně zachovává jeho dobový a autorský charakter ve stylizaci, slovosledu i v tvarosloví.

Vyd. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně a Lesy České republiky, s. p., Hradec Králové, Brno, 2005 (2. upravené a doplněné vydání)

/přiděleno technické knihovně LČR HK/

Zkušenosti z odstraňování škod po povodních

Sborník referátů ze semináře, Bělá pod Pradědem – Filipovice, 13. 9. 2005.

Vyd. Česká lesnická společnost, Praha, 2005

/darováno Českou lesnickou společností, Praha technické knihovně LČR HK/

Krajinotvorné programy

Sborník z konference, Průhonice, 14.–15. 9. 2005.

Vyd. Ministerstvo životního prostředí ČR, Praha, 2005

/darováno Českou lesnickou společností, Praha technické knihovně LČR HK/

Využití výsledků Národní inventarizace lesů ČR

Sborník příspěvků z celostátního semináře, Horní Bečkovice, 22. 9. 2005.

Vyd. Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem, 2005

/darováno Českou lesnickou společností, Praha technické knihovně LČR HK/

Konference Stromy a jejich vliv na stavby

Sborník příspěvků z konference, Malenovice (u Frýdlantu nad Ostravicí), 21.–23. 9. 2005.

Stromy rostoucí v blízkosti staveb mohou tyto stavby různým způsobem ohrožovat – a naopak stavby někdy nepříznivě působí na blízké stromy. A proto bylo cílem této mezioborové konference poprvé uspořádat setkání specialistů ze všech oborů, které se uplatňují při řešení problému koexistence stromů a staveb.

Vyd. SEKURKON, Praha, 2005

/zakoupeno u vydavatele pro technickou knihovnu LČR HK/

Restoration of Forest Ecosystems of the Jizerské hory Mts.

Sborník s rozšířenými abstrakty a venkovní průvodce „Forestry Management in the Jizerské hory Mts.“ z mezinárodní konference Obnova lesních ekosystémů Jizerských hor, Kostelec nad Černými lesy, 26.–27. 9. 2005.

Vyd. Česká zemědělská univerzita, Fakulta lesnická a environmentální, Praha, a Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, Výzkumná stanice Opočno, 2005

/darováno Výzkumnou stanicí VÚLHM Opočno technické knihovně LČR HK/

Tradice v myslivosti

Sborník z X. ročníku semináře, Rýchory u Žacléře, 30. 9. 2005.

Vyd. Řád svatého Huberta, Kuks, 2005

/darováno technické knihovně LČR HK/

Český les – příroda, historie, život

Knihy vychází v roce vyhlášení (2005) Chráněné krajinné oblasti Český les. Snaží se komplexně, skutečně ze všech stran zpřístupnit poznání této zapomenuté oblasti. Na 880 stranách čtenář najde v sedmi tematických oddílech 110 kapitol od přibližně stovky odborníků. Kniha je ilustrována asi 2 560 barevnými a historickými černobílými fotografiemi, 147 mapami a plány a 62 tabulkami a grafy. Je doplněna třemi rejstříky a posledních třicet stran tvoří přepis historického průvodce Chodskem z počátku 20. století. Knihu dokresluje přiložené DVD s krátkým dokumentárním filmem „Zapomenutý kraj“.

Vyd. nakladatelství Miloš Uhlíř – Baset, Praha, 2005, v edici Krajina a lidé / Naše pohoří

/zakoupeno u vydavatele pro technickou knihovnu LČR HK/

Geologické podklady pro krajinotvorné programy

Josef Hejnák

Krajinotvorné programy jsou realizovány v určitých přírodních podmínkách, jejichž základem jsou geologická stavba, morfologie a klimatické poměry zájmového území. Informace o přírodních poměrech se získávají průzkumem, který je třeba zpracovat vhodnou formou, aby vznikly geologické podklady pro plánování a realizaci krajinotvorných programů. V první části publikace jsou uvedeny informace o krajinotvorných programech, o jejich smyslu a fungování, z čehož lze odvodit nároky na rozsah, podrobnost a na způsob zpracování geologických podkladů. V druhé části jsou popsány metody průzkumu a způsoby jejich zpracování tak, aby sloužily projektování a realizaci krajinotvorných programů a k posouzení vlivu realizovaných programů na přírodní poměry, ekologickou diverzitu a stabilitu území.

Vyd. Ministerstvo životního prostředí ČR, Praha, 2004

/darováno Českou lesnickou společností, Praha technické knihovně LČR HK/

Jiří Uhlíř

podnikové ředitelství LČR



Ilustrační foto J. Karas



V neděli 2. října 2005 ve svých nedožitých dvašedesáti letech podlehl těžkému onemocnění náš kolega, skromný, čestný, spravedlivý a obětavý člověk, správce toků u Správy toků oblast povodí Labe v Hradci Králové, pan Ing. Zdeněk Hartman. Po ukončení studií na VŠZ-FLI v Brně v r. 1967 zasvětil celý svůj život službě lesům a lidem v nich. Začal jako technik polesí na Vysočině, na LZ Polička. Po několika

letech se však vrátil fakultu, kde působil jako odborný asistent u Prof. RNDr. Ing. Jindřicha Chmelaře Csc, světově uznávaného dendrologa, pak přešel do VÚLHM- stanice Opočno. V polovině osmdesátých let, přinucen okolnostmi, nastoupil jako projektant hrazení bystřin a meliorací do útvaru projekce tehdejších Východočeských státních lesů, s.p. v Hradci Králové. Po resortních organizačních změnách po roce 1992 našel uplatnění ve funkci správce toků, kterou vykonával svědomitě a spolehlivě až do svého skonu.

Ing. Hartman byl lesnickým odborníkem s všestrannými hlubokými znalostmi, jež dokázal uplatnit při výkonu svého povolání. Vážil si díla předchůdců a vždy se snažil na ně navázat. Žil jen pro druhé. Kromě vlastní práce, v níž hledal a nacházel uspokojení, se téměř až do posledních dnů života, věnoval rodině, zahrádkaření, posléze i obnově povodní téměř zničeného rodného stavení v Kounově v Orlických horách. Vzácný kolega a přítel Ing. Zdeněk Hartman prožil život, který od samého zrození vyžadoval obrovskou sílu fyzickou i duševní. V kolektivu Správy toků oblast povodí Labe měl velkou přirozenou autoritu, bude tu stále chybět. Všichni, kdo jej znali, mu zachovejme trvalé místo ve vzpomínkách.

Správa toků – oblast povodí Labe, Hradec Králové

SETKÁNÍ PŘI SPORTOVNÍ STŘELBĚ

Lesní správa Vítkov ve spolupráci s ostatními lesními správami a KI Frýdek – Místek zorganizovala setkání pracovníků všech lesních správ v působnosti krajského inspektorátu.

Sportovně společenské setkání se uskutečnilo dne 7. 10. 2005 v příjemném prostředí Střelnice Hubert ve Vlčovicích na majetku rodiny pana Marka s účastí 86 pracovníků lesních správ a KI ve Frýdku – Místku.



Dvanáct tříčlenných družstev delegovaných všemi lesními správami soutěžilo ve střelbě brokovnicí na loveckém kole a v 5 dvojstřelech na zajíce. Na prvním místě se umístilo družstvo LS Vítkov ve složení Ing. Dušek, Ing. Rypar a Jiří Groda nástřelem 67 terčů z 90. Druhé místo obsadilo družstvo LS Frýdek – Místek (Ing. Rohan, Ing. Kašík, Ing. Hendrych) nástřelem 55 terčů a třetí místo patřilo družstvu LS Janovice (Ing. Čita, Antonín Sýkora a Vladimír Lehký) nástřelem 47 terčů. Při soutěži družstev zároveň proběhla soutěž jednotlivců, v níž se umístil jako nejlepší Ing. Jan Rohan (28 zásahů), na druhém místě mezi jednotlivci byl Jiří Groda (26 zásahů). Ing. Rypar s 25 zásahy byl třetím nejlepším. O jeho umístění rozhodl rozstřel s Ing. Matulou z LS Ostravice nejprve na deset terčů (dvojstřely na zajíce) a dále na další dvojstřely s jedinou chybou při patnáctém terči Ing. Matuly.

Připravené ceny pro družstva i všechny jednotlivce nebyly jedinou odměnou účastníkům. Přátelská nálada, zážitky z pohárové soutěže i slunečný den v příjemném prostředí jsou předpokladem pro to, aby se setkání při střelbě stalo u našich lesních správ tradičním také při dalších ročnících.

Ing. J. Zátopek, KI LČR Frýdek – Místek



DESÁTÝ REPREZENTAČNÍ LESNICKÝ PLES

28. ledna 2006

v prostorách KC Aldis
v Hradci Králové

Slavnostní zahájení ve 20.00 hodin

Bohatý kulturní program, myslivecká tombola

Další informace najdete na podnikovém intranetu LČR
a v prosincovém čísle Lesu zdar

Zápis ze zasedání redakční rady časopisu



Dne 17.10. se na ředitelství LČR sešli členové redakční rady podnikového časopisu Lesu zdar na svém podzimním zasedání. Setkání bylo prvním po provedených obsahových a grafických změnách v koncepci časopisu, takže témata, která byla předmětem diskuse, se týkala převážně těchto změn. Zásadní změnou pak bylo vypovězení smlouvy reklamní agentuře, a s tím spojená i změna v DTP studiu, kde se budou budoucí čísla časopisu vyrábět.

Přítomní byli:

Ing. Václav Lidický (předseda)

Ing. Jaromír Latner, CSc.

Ing. Jaroslav Karas

RNDr. Jiří Stonawski

Petr Grepel

Ing. Lubomír Šálek

Jaroslav Panenka

Na jednání byly zhodnoceny provedené změny v grafice časopisu, které byly hodnoceny všemi zúčastněnými pozitivně. Dále byly představeny návrhy na změny rubrik časopisu pro příští ročník a zároveň se diskutovalo o již provedených úpravách v jednotlivých tématech rubrik. Navrhované změny pro příští rok byly radou odsouhlaseny jako konstruktivní. Jedná se o tyto návrhy:

- nová rubrika MYSLIVOST A TROFEJE, HISTORIE LESNICTVÍ A LESNICKÝCH ČINNOSTÍ, EKOLOGIE A OCHRANA U LČR
- dále pak založení přílohy Magazínu Lesu zdar, který by měl být svou formou a obsahem zábavnějším doplňkem pro čtenáře
- nová internetová podoba Lesu zdar

Dále bylo dohodnuto, že redakční rada časopisu by se dočasně věnovala i problematice nově vznikajících webových stránek podniku.

Ing. Jaroslav Karas, odpovědný redaktor

V měsíci listopadu oslaví významná životní jubilea tito pracovníci LČR

padesátiny

Musil Jan

LS Tišnov

Krejza Jan ing.

LS Ledč n. Sázavou

Konvičný Libor ing.

LS Ostravice

Struška Roman

LS Javorník

Špika Miroslav

LS Lanškroun

Vodička Martin

LZ Židlochovice

Matucha Zdeněk

LZ Kladská

šedesátiny

Badalík Vladislav ing.

APOL Teplice

VŠEM JUBILANTŮM BLAHOPŘEJEME
A PŘEJEME JIM HDNĚ ZDRAVÍ A SPOKOJENOSTI

Závěr roku 2005 je za dveřmi



Rok 2005 vstoupil do posledního čtvrtletí a nezadržitelně se blíží vítání roku 2006. Stejně tak i kalendář sportovních akcí federace Spastic Handicap je téměř u konce. Zbývá uskutečnit posledních pět soutěží. Jsou jimi:

19.-21. listopadu se uskuteční v nové Curlerské hale v Praze-Roztylech Mezinárodní turnaj v curlingu za účasti družstev Kanady, Polska, Anglie, Belgie a ČR. Zahraniční účastníci postaví do turnaje po jednu družstvu. Za Českou republiku budou soutěžit družstva čtyři. Curling je jeden z mála zimních sportů, který mohou provozovat vozičkáři, a federace Spastic Handicap mu dává zelenou. Je to také sport paralympijský, proto je snahou federace umožnit dostupnost a cílené tréninky všem vážným zájemcům a v co nejkratší budoucnosti se kvalifikovat k účasti na PH.

26.-27. listopadu vyvrcholí prvoligová soutěž OZP Cupu v boccie 2005 posledním, 4. kolem v Brně. Ukončen tak bude již třetí ročník.

Těmito soutěžemi se kompletně uzavrou podklady pro bilancování roku 2005 pro následnou lednovou oslavu handisportu v podání federace Spastic Handicap a S.H.S.A. Slavnostní XII. ročník Vyhlášení nejlepších sportovců a osobností za rok 2005! Přípravy již běží naplno. S laskavou péčí a porozuměním BVV, a.s. se uskuteční ve čtvrtek 19. ledna 2006 odpoledne v pavilonu Rotunda na brněnském výstavišti.

Poprvé se největší sportovní společenské události sportovců federace Spastic Handicap účastní Lesy ČR, s.p. Stal se totiž generálním partnerem federace na dva roky počínaje 1. červencem t. r. Právě uzavření dvouleté smlouvy o spolupráci s Lesy ČR má mimořádně příznivý vliv na přípravu kalendáře akcí roku nadcházejícího i roku 2007.

A to nejenom v rozhodnutích federace o účastech reprezentace na velkých světových šampionátech roku 2006 (v atletice, cyklistice a boccie), ale také pro rozvoj a uskutečňování dalších soutěží na republikové úrovni.

Nicméně zpět k roku 2005. Byl to rok vskutku radostný díky skvělým úspěchům sportovců SH na mezinárodní, evropské i světové scéně. Byl to rok, kdy se v domácích podmínkách podařilo rozšířit nejednu sportovní soutěž a vytvářet kvalitní podmínky pro nové zájemce o sport z řad především mla-



dých lidí s handicapem. Byl to rok, kdy se sdruženým sportovním klubům a tělovýchovným jednotám podařilo pro své i příchozí sportovce uskutečnit nejednu obdivuhodnou a skvělou podívanou divákům, příznivcům a partnerům federace.

Handicapovaní sportovci nejsou o nic méně kvalitní než ti nepostižení. Stejně jako oni překonávají nejedno úskalí vybraného sportu tak, aby jej co nejlépe zvládli. Musí však ještě překonávat svůj handicap, byť mnohdy za pomoci druhé osoby. A o těch „druhých osobách“, které chtějí pomáhat různými dostupnými formami naše soužití je. Je skvělé mít jistotu, že světem chodí šlechetní lidé, lidé s vizí a porozuměním. Za všechny takové jménem všech sportovců federace Spastic Handicap z celého srdce mnohokrát děkujeme.

G. Červenková, S.H.S.A., foto archiv S.H.S.A.





2005

ROK LÍPY

Lesy k užívání, lesy k užitku